

STANDARD

EKONOMİK VE TEKNİK DERGİ

YIL : 7

SAYI : 76

NISAN 1968

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Her yıl biraz daha ileri	3
TSE Haberleri	4-12
Standard ve Terimler ...	13
Soğuk haddelenmiş pi- ring ve bakır levha ve seritler standartları ...	14-15
Asbestli çimento Basınç- sız pis su ve yağmur suyu boruları ile Boru özel parçaları stan- dardı	16-17
Singapur Sınai Araştır- ma Merkezi	19
Milletlerarası Standard arşivlerinin önemi	21
Standard Dünyasından Haberler	23
TSE Salonlarında	25

Summary Of Contents 29-32

NECATİBEY CADDESİ
ANKARA

30 Nisan 1968 tarihinde basılmıştır.

AYIN İÇİNDEN

TSE'nin VIII. Genel Kurulu, 20 Nisan 1968 Pazartesi günü toplanacaktır. Toplantı gündemi iç sayfalarda verilmiştir. Başyazarımız Faruk A. Sünter de konuya eğilen yazısında, bazı sorunları ele alıp ortaya koymaktadır. Genel Kurulun, bu yıl da olumlu kararlara varacağı umulmaktadır.

Teknik Kurul, ay içinde 26 standard kabul etmiştir. Böylece, yıl içinde kabul edilen standartların toplamı 105 olmuştur. Bu ay kabul edilen standartları iç sayfamızda bulacaksınız.

Bu sayımızda standard ve terimler konusuna değinen bir yazı da sunuyoruz. Konu her bakımdan önemlidir. Okuyucularımızın da katkıda bulunmalarını, yardımcı olmalarını dilemekteyiz.

Ay içinde, Dünyaca tanınmış standardcılardan Mr. van Rhijn TSE'yi ziyaret etmiş ve ISO Başkanı Faruk A. Sünter'le ISO'yu ilgilendiren çeşitli konularda temaslar yapmıştır.

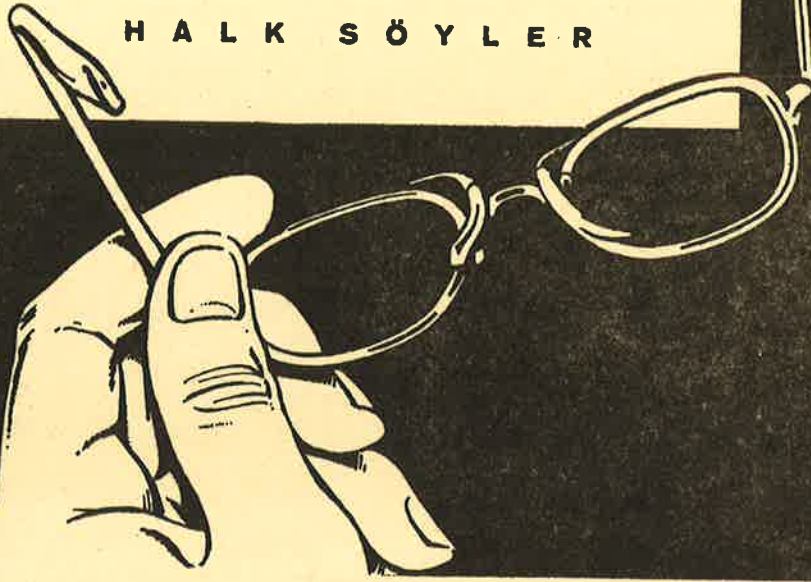

Roma'da Avrupa standartlarının koordinasyonu konusunda iki önemli milletlerarası toplantı yapılmıştır. CEN ve CENEL adı verilen komitelerin bu toplantıları ile ilgili haberlerimizi, «Standard Dünyasından Haberler» sayfamızda bulacaksınız.

STANDARD

S ON SÖZÜ

M A M U L Ü
D E N E Y E N
H A L K S Ö Y L E R

Arçelik piyasada mevcut on beşe yakın markanın toplamından fazla satılan tek markadır

ARÇELİK

Hergün dünden ilerde

Yeni Ajans — 398 (47)

HER YIL BİRAZ DAHA İLERİ

Faruk A. SÜNTER

Türk Standardları Enstitüsü, ilk kuruluşunun 15. yaşına basmaktadır.

T. Odalar Birliği bünyesinde, 1953 yılında yapılan yoğun çalışmalar sonunda doğan TSE, 1954 yılında işe başlamış, 1955'te Milletlerarası Standardizasyon Teşkilâtı (ISO) na ve Milletlerarası Elektroteknik Komisyonu (IEC) na üye olarak kendini kabûl ettirebilmiş ve o günden beri artan bir tempo ile gelişmeye çalışmıştır.

Doğduğu günden itibaren, en büyük amacı kanunî bir hüviyet kazanmak olan Enstitü, bu isteğine, 1960 yılında kabûl edilen 132 sayılı kanunla kavuşmuş ve o günden beri her Mayıs ayında toplanan Genel Kurulunu bir «Kuruluş Bayramı» sayarak, o dönemin başarısını kutlamayı bir gelenek haline getirmiştir.

Önümüzdeki Mayısın 20 nci Pazartesi günü, ilk kuruluşunun ondördüncü ve kanunî kuruluşunun sekizinci Genel Kurulunu toplayacak olan TSE, önümüzdeki yıl çalışmaları için yepyeni bir kuvvet kazanmak üzere elinden geleni yapacaktır.

Gerçekten, TSE Genel Kurulları bu işe gönül vermiş aydınlarımızın bir araya gelip, geçen bir dönemde yapılanları ve gelecek bir dönemde de yapılacakları tartıştıkları ve plânladıkları birer sevgi forumudur.

Bu yılki Genel Kurul, geçen dönem için plânlayıp yürütülmesini yöneticilere bıraktığı birçok olayın olumlu sonuçlarıyla doludur :

Yine 100'ün üstünde yeni standard yapılmış; yine TSE'yi tanıtabilecek yayınlar aralıksız olarak yürütülmüş; yine Dünyanın her yerinde yapılan milletlerarası standardizasyon toplantılarında memleketimiz şerefle temsil olunmuş; laboratuvarlarımız, bütün imkânsızlıklara rağmen elden gelen sonuçları sağlayacak bir şekilde işletilmiş ve yine, yıl içinde 24 toplulukta TSE'yi temsilen tebliğler, konferanslar verilmiş, konuşmalar yapılmıştır.

Yalnız bu son nokta üzerinde bir an duracak olursak görürüz ki, TSE'nin yurtiçi olaylarda, standardın yer alması ve tanıtılması için yaptığı çalışmalar, her 15 günde 1'i bulmaktadır.

Yurt dışı çalışmaları da göz önünde tutacak olursak, yurt içinde ve yurt dışında TSE'nin anılmadan geçtiği hafta yoktur ve Türk Kamu Oyu, TSE'yi artık millî kuruluşları içinde tanımış ve benimsemiştir.

Sekizinci Genel Kurul'un eşiğinde, Türk Standardları Enstitüsü'nün bu suretle tanıtma görevini tamamlamış olduğunu söylemek istemiyoruz. Bu gelişme yolunda daha pek çok işler yapmak durumunda olduğumuza inanıyoruz.

Geçen dönem içinde başlamış olduğumuz seminerlerin, önümüzdeki dönemlerde artırılmasına, düzenlediğimiz konferansların fazlalaştırılmasına, kardeş kuruluşların bu alanlarda düzenledikleri çalışmalara, bugüne kadar yaptığımız gibi katılmaya çaba harcamalıyız.

Yukardan beri belirttiğimiz gelişmeyi ve memleketimiz kamu oyunda standardizasyonun kabul edilip benimsenmiş olduğunu gösteren en büyük bir örnek de, yıl için de kabul edilen İkinci Beş Yıllık Plân'dır. Bu plânın 28 yerinde standardizasyondan söz edilmesi ve ilgililere görev verilmesi, Türk Standardları Enstitüsü'nün, ekonomik kalkınmamızı düzenleyen bu belge yönünden de benimsendiğini ve takdir olunduğunu ortaya koymaktadır.

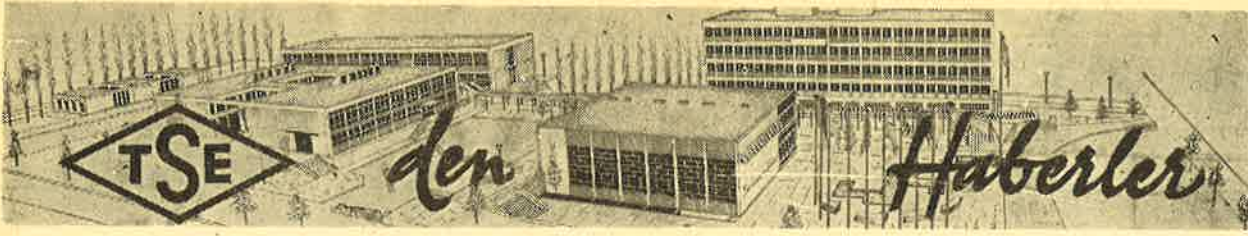
TSE, geçen dönemin son günlerinde kamu oyu önünde iki önemli konuyu işlemiş ve Türk ekonomisine, bu alanlarda örgütlenme imkânlarını bulmak yolunu açmıştır.

Bunlardan biri, Türkiye Üniversitesi Kadınlar Birliği Üyelerini davet ettiğimiz, tüketici derneklerini kurma konusu; ikincisi de, çeşitli yönlerden standardizasyona dayanarak, başta tarım sektöründe olmak üzere üretimin artımının sağlanması hususudur.

Öyle inanıyoruz ki, standardizasyon kalkınmamızda temel unsurların başlıcalarından birini teşkil etmektedir. Fakat tek başına standardizasyon, kalkınmayı sağlamaya yeterli değildir.

Standardizasyonun produktivite artımında çeşitli yönlerden rol alması o alanlardaki üretim verimini veya değerlerini artırmak suretiyle memleket kalkınmasına etkili olacak; diğer taraftan bu alandaki çalışmaları teşvik ve satınalmalarla kontrol edecek tüketici dernekleri de, varmak istediğimiz hedefe destek olacaklardır.

İşte TSE, önümüzdeki dönemde bu güne kadar gerçekleştirdiği gelişme programına artan bir hız vermek, bu konuda tamamlayıcı çabalar olan eğitim ve çeşitli yollardan gerekli örgütlenmeleri teşvik görevleri üzerinde de özel bir önemle durmalıdır.

TSE Genel Kurulu Toplanıyor

TSE'NİN KURULUSUNDAN BU YANA SEKİZİNCİYİ TESKİL EDEN TOPLANTI 20 MAYISTA YAPILACAK

Türk Standardları Enstitüsü'nün VIII. Genel Kurul Toplantısı, 20 Mayıs 1968 Pazar-tesi günü saat : 10.00'da, Enstitü'nün Necatibey Caddesi 112, Ankara adresindeki Konferans Salonunda yapılacaktır.

Öğrendiğimize göre, Genel Kurul hazırlıkları ilerlemiş, Faaliyet Raporu ile Mali Rapor hazırlanarak baskıya verilmiştir. TSE'nin 132 sayılı Kuruluş Kanunu'na göre, bu raporların toplantı tarihinden 10 gün önce Genel Kurul üyelerine postalanması gerekmektedir.

TSE Yönetim Kurulu, toplantı gündemini de tesbit etmiş bulunmaktadır. Aşağıda sunduğumuz gündem, ayrıca toplantı çağrısı ile birlikte Resmî Gazete'de de ilân edilecektir.

Gündem :

- 1 — TSE Yönetim Kurulu Başkanı tarafından toplantının açılması,
- 2 — Genel Kurula bir Başkan ve iki Başkan Vekili seçimi,
- 3 — Gündemin 8. maddesini inceleyecek bir komisyon seçimi,
- 4 — Yönetim Kurulu Faaliyet Raporu, Mali Rapor ve Denetleme Kurulu Raporunun müzakeresi ve karara bağlanması, Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulunun ibrası,
- 5 — Açık bulunan Kimya Hazırlık Grubu Başkanlığına eski Başkanın süresini tamamlamak üzere yeni bir Başkan seçimi,
- 6 — Teknik Kurula Genel Kurul temsilcilerinin seçimi,
- 7 — Yönetim Kuruluna iki asil ve iki yedek üye seçimi,
- 8 — Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan Bütçe ve Personel kadrosu ile bunun için Genel Kurulca görevlendirilen Komisyona ait Raporun müzakeresi ve karara bağlanması,
- 9 — Genel Kurula yeni üyeler alınmasına dair Yönetim Kurulu teklifinin görüşülmesi,
- 10 — Dilek ve temenniler.

TSE Genel Kurulu, Temsilci ve Tabii Üyelerden meydana gelmektedir. Temsilci üyeleri, Üniversite ve yüksek okullarımız ile çeşitli bilimsel araştırma kuruluşlarımız; resmî sektörü temsilen bakanlıklar ve diğer resmî sektör kuruluşları; özel sektör temsilcileri olarak da, T. Odalar Birliği, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, borsaları, bankalar, ihracatçı birlikleri ve bazı özel kuruluşlar teşkil etmektedirler.

Geçen yılın Mayıs ayında toplanan VII. Genel Kurul sırasında 122 üye kuruluştan 149 Temsilci bildirilmiş bulunuyordu. Tabii üyeler ise, standardizasyonla görevli bakanlıkların bu hizmeti gören daire amirleri; TSE Hazırlık Grupları Başkanları ve TSE Başkanları ve TSE Eski Başkanları olmak üzere 16 kişi idi.

Bu yıl, tabii üyelerin sayısında pek değişiklik olmamakla beraber temsilci üyelerde artış vardır.

STANDARD, TSE VIII. Genel Kurul çalışmalarının memleketimiz için hayırlı olmasını diler, Genel Kurul'a yeni katılacak olan üye kuruluşlara tebriklerini sunar.

TSE Teknik Kurulu yıl içinde 105 standard kabul etti

Nisan ayları, TSE çalışma dönemlerinin sonuna rastlaması dolayısıyla, Teknik Kurulların yoğun çalışma yaptıkları ve hazırlanmış bulunan pek çok tasarıları kesinleştirdikleri bir aydır. Nitekim geçtiğimiz ay da öyle olmuş ve bu ay içinde üç toplantı yapan Teknik Kurul kabul ettiği 26 Standardla rekor bir sayıya erişmiştir. Ve böylece adı geçen kurula yıl içinde kabul edilen standartların sayısı 105'e çıkmış bulunmaktadır.

TEKNİK KURUL'UN NİSAN AYI İLK TOPLANTISI

Teknik Kurul, Nisan ayı içindeki ilk toplantısını 3.4.1968 tarihinde yapmıştır. Gündeminde bir değiştirme tasarısı ile 12 yeni tasarı bulunmaktadır. Toplantı açıldıktan sonra, evvelki toplantılarda incelenip de ihtira beratları ile ilgisi olup olmadığının araştırılması için kişilik bir alt komiteye verilen 1 — Motorlu Araçlar Hidrolik Fren Donanımı için İkaz Işıklı Emniyet Cihazları (Eafety Devices With Light Indicator for Hydraulic Brake System of Automotive Vehicles) standard tasarısı hakkında gündem dışı açıklama yapılmış ve tasarı standard olarak kabul edilmiştir. Bundan sonra gündeme geçilmiş ve TS. 214-236 Mamül Deri standartlarının metinlerinde yapılan değişiklik tasarısı da kabul edilmiştir. Konuşmalar sonunda şu standartlar da Türk Standardı haline almıştır :

2 — Trafik Beyaz Yol Boyaları (Traffic Road White Paints). Kimya Hazırlık Grubunca hazırlanan standarda göre, bu boyalar, «Taşıtlara mahsus yol yüzeylerine fırça ile sürülmek veya özel çizgi makineleri ile püskürtülmek suretiyle uygulanan beyaz, mat ve içerisinde özel katkı maddeleri etkisi ile kara taşıtlarının far ışığını yansıtan bir boyadır.»

3 — Seramik ve Dökme Demir Lavabolar (Ceramic and Cast Iron Lavatory Basins) — Bina ve başka yapılarda ve benzeri yerlerde, genellikle el ve yüz yıkamaya yarayan ve musluktan akan suyu toplayarak pis su kanalına gönderen bir tesisat elemanı olan lavabolar ile ilgili standard, yalnızca konutlarda ve benzeri yapılarda kullanılan bu tür lavaboları kapsamaktadır. Lavabolar, boyutlarına göre beş sınıfa ayrılmıştır.

4 — Dikiş, Nakış ve Dantel İplikleri (Sewing and Handicraft Threads) — Tekstil Hazırlık Grubu'nun hazırladığı bu standard tümü pamuk elyafından olmak üzere karde veya penye esasına göre

yapılmış ve piyasaya çeşitli şekillerde sunulan dikiş ve dantel ipliklerini kapsamaktadır. Sentetik elyaftan yapılmış ipliklerle ipek yün, keten, kendir ve benzerleri gibi pamuktan başka tabii elyaftan veya pamukla tabii, suni veya sentetik elyafın karışımından elde edilmiş iplikleri kapsamamaktadır. Standard da bu üç iplik ayrı ayrı tarif edilmiş, ipliklerin özellikleri belirtilmiştir.

5 — Mangan Cevherlerinin kimyasal analiz metodları aktif oksijen miktarının tayini — Genellikle mangan dioksit olarak (Methods of chemical analysis of manganese ores determination of active oxygen. Conventionally expressed as manganese dioxide) — ISO/R. 312 nin çevirisi olan bu standard ile mangan cevherleri muayene metodlarının çoğu Türk Standardı haline almış olmaktadır.

6 — Latekste Uçucu Yağ Asitleri İndisinin Tayini (Determination of volatile fatty acid number of latex) — ISO/R. 506 nin çevirisi olan bu metod, «içinde koruyucu maddeler bulunan ve bazı yoğunlaştırma işlemlerinden geçirilmiş olan doğal kauçuk lateksi için» uygulanır.

7 — Kâğıt veya Kartonun Su Emme Özelliğinin Tayini — Cobb metodu (Determination of the water absorption of paper or board -Cobb method) — ISO/R. 535 in çevirisi olan bu metod, «standard şartlarda kâğıt veya kartonun su emme yeteneğinin tayini» için uygulanmaktadır.

8 — Yakıt Külünün Erime Yeteneğinin Tayini (Determination of fusibility of fuel ash) — ISO/R. 540 in çevirisi olan bu standard, maden kömürü, linyit ve turb kömürü ile kokun külünün karektistik erime noktalarının tayin metodlarına dairdir.

9 — Makinelerde kullanılan silindirik dişliler için tercih edilen modüller ve çapsal adımlar (Preferred modules and diametral pitches of cylindrical gears for general engineering) — ISO/467 den aynen alınmıştır.

10 — Makinelerde kullanılan silindirik dişlilerin referans kremayeri (Basic rack of cylindrical gears for general engineering) — ISO/R. 53'den çevrilen bu standarda göre, «referans kremayeri, çapı sonsuz büyük olan bir dişli çarkın normal bir kesiti olup bunun profili düz ve helis biçimli silindirik dişli sistemlerinin tarifine esas olarak alınır.»

11 — Pirinçlerin, Kurşunlu Pirinçlerin, Özel Pirinçlerin ve Yüksek Çekme Dayanımı Pirinçlerin Sınıflandırılması (Classification of brasses, leaded brasses, special brasses and high tensile brasses) — ISO/R. 426 nin çevirisidir.

TEKNİK KURUL'UN İKİNCİ TOPLANTISI

Teknik Kurulun ikinci toplantısı 10.4.1968 tarihinde yapılmıştır. Gündemde iki tasarı bulunmaktadır. Yapılan görüşmeler sonunda bunlar TS olarak kabul edildi.

12 — Havagazı, Doğalgaz ve LPG ile çalışan su ısıtıcılar (Şofbenler) (Water heaters for city gas, natural gas and LPG) — Makina Hazırlık Grubu tarafından hazırlanan standarda göre, su ısıtıcılar, «basıncı soğuk suyu, içinden geçtiği sırada havagazı, doğalgaz veya LPG ile ısıtarak akar durumda sıcak su sağlayan cihazlardır». Standard, banyo, mutfak ve çeşitli iş yerlerinde soğuk sudan akar durumda sıcak su elde etmeye yarayan havagazı, doğalgaz veya LPG ile çalışan küçük ve büyük boy ısıtıcıları kapsamakta olup bunlar dışında kalan yakıtlarla çalışan ısıtıcılarla kaynar su cihazlarını, sıcak veya kaynar su kazanlarını kapsamamaktadır.

13 — Havagazı, doğalgaz, LPG ocakları, fırınları ve ocaklı fırınları (Cokers, ovens and hotplates for operation on city gas, natural gas and LPG) — Standard konusu ocaklarla fırınlar «ev işlerinde ve sair çeşitli işlerde, ısıtma, pişirme ve kızartma için kullanılan cihazlardır»

Bundan sonra TS. 341 Yemeklik Zeytinyağı standardının bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki tasarı üzerinde durulmuştur.

TEKNİK KURUL'UN ÜÇÜNCÜ TOPLANTISI

Teknik Kurul, üçüncü toplantısını 24.4.1968 tarihinde yapmıştır. Gündemde bazı değişiklik tasarıları ile 14 yeni standard tasarısı bulunmaktadır.

Önce tādil teklifleri konuşulup kabul edilmiş ve sonra da standard tasarıları ele alınarak, şu konuların standartları kabul edilmiştir :

14 — Hidrometrelerin yapılma ve ayarlama prensipleri (Principles of construction and adjustment of hydrometers) ISO/R 387 sayılı belgenin çevirisi olan bu standard, değişmez kütledeki cam hidrometrelerin özelliklerinin belirtilmesi için yol gösterici olarak hazırlanmıştır.

15 — Refraktör mamüller - Pirometrik koni eşdeğerlerinin tayini (Refractory products - Determination of pyrometric cone equivalent) ISO/R 528 sayılı belgenin çevirisi olan bu standard ile, önemli bir konu standardlaştırılmış bulunmaktadır.

16 — Manganez cevherlerinden numune alma metodları : 1 — Demiryol vagonlarına yüklenmiş cevher (Methods of sampling manganese ores : 1 — Ore loaded in (Devamı 27. Sayfada)

«STANDARDİZASYONUN BİTKİSEL ÜRÜNLER PRODÜKTİVİTESİNE ETKİLERİ»

MPM tarafından düzenlenen seminerde TSE Başkanı da bir tebliğ verdi

Millî Prodüktivite Merkezi tarafından, 15-20 Nisan 1968 tarihleri arasında düzenlenen «Tarım Ürünlerinde Prodüktivite» konulu seminer, başarılı bir şekilde sonuçlanmış ve bu arada, ekonomimizde büyük yer tutan tarım sektöründe prodüktivite meseleleri çeşitli açılardan ele alınmıştır.

Seminerde her gün, sabah ve öğleden sonra oturumlarında olmak üzere ikişer tebliğ sunulmuş ve her tebliğ sonunda dinleyicilerin sorduğu çeşitli sorular, konuşmacılar tarafından cevaplandırılmış; ayrıca konunun tartışması yapılmıştır.

MPM Tarım Şubesi tarafından hazırlanan seminerde organizasyonun eksiksiz oluşu dikkati çekmiştir.

★

Seminerin dördüncü gününe rastlayan 18 Nisan 1968 Perşembe günü sabah oturumu, «Standardizasyonun Bitkisel Ürünler Prodüktivitesine Etkileri» konusuna ayrılmış bulunuyordu.

TSE Genel Sekreteri Velid İsfendiyan'ın yönettiği oturumda konu ile ilgili tebliğini sunmak üzere kürsüye gelen TSE Yönetim Kurulu Başkanı Faruk A. Sünter, dinleyicileri selâmladıktan sonra konuşmasına şu şekilde devam etti :

«— Standardizasyonun tarımsal prodüktiviteye ve özellikle bitkisel ürünlere olan etkisini inceleyeceğimiz bu konuşmaya başlamadan önce, standardizasyon hakkında biraz bilgi vermeyi faydalı buluyorum.

Gerçi dinleyenlerimin büyük çoğunluğu, standardizasyon hakkında köklü bilgi sahibidir; ancak, konuyu incelemiş bulunan kimseleri düşünerek ve özellikle buradaki konuşmaların sonradan yazılı olarak daha geniş çevrelere yayılacağını hesaplayarak böyle bir başangıcı faydalı buldum.

Standardizasyon nedir? Standardizasyon malların tüm niteliklerinde bir örnekliklerini ifade eden bir kavramdır. Standard, bir malın özelliklerini, boyutlarını, içinde bulunan yabancı madde çeşit ve oranlarını, kusur toleranslarını tesbit eden ve bunların nasıl ölçüleceğini, metodları ile birlikte belirten bir belgedir. Bu belgelerde, malın du-

rumuna göre kalitesini korumak amacıyla kurutma, saklama, depolama, taşıma gibi dikkat edilecek hususlar da yer alır. Ayrıca ambalajlar hakkında da gerekli biçim ve ölçüler verilir.

Görülüyor ki, standard denince bir malın elde olunmasından pazarlanmasına kadar süregelen çeşitli çalışma zincirinin her halkasında bir örnekliği sağlayacak özelliklerin yer alması çabaları aklı gelmektedir.»

Daha sonra, standardizasyon hakkında etraflı bilgi edinmek isteyenlerin, konuşmadan önce dağıtılmış bulunan broşürleri incelemek suretiyle bu konuyu derinleştirebileceklerini söyleyen Sünter, broşürleri tanıtmak amacıyla bazı açıklamalar yapmıştır.

Standardizasyonun, bitkisel ürünler prodüktivitesine etkilerini :

1 — Alt yapıdan standardizasyonun etkileri,

2 — Toplama ve depolamada standardizasyonun faydaları,

3 — Marketing çalışmalarında standardizasyonun rolü, olmak üzere 3 safhada ele alacağını belirten Sünter, birinci safhada şunları söylemiştir :

«— Bitkisel ürünlerin değeri ile satılabilmesi, bunca maddi ve manevi emekle elde edilen bir ürünün azami verimi sağlaması, yani kısaca bu alandan tam bir prodüktivite elde edilmesinin temelinde, çeşitli açılardan hep standardizasyon yatar.

Bu konuyu müsaadenizle biraz açalım :

Bitkisel ürün dediğimiz malın orijini ya tarla, ya bağ-bahçe veya dağ ve ormandır. Buralarda da hareket noktası olarak tohum veya fide gelir. Nihai olarak elde etmek istediğimiz ürünün piyasa bakımından, değeri ile alıcı bulmasını sağlamak ve tutunan varyetelerden mal elde edebilmek için; herşeyden önce o varyetenin tohumunu veya fidesini yetiştirmemiz gerekir. Belli bir tür, bir örnek bir tohum veya fide söz konusu olduğunda, standardın bu bitkisel üretim alanında ilk etkiyi yapacak unsur olduğu ortaya çıkmaktadır.

Söz konusu tohum veya fidenin ne şekilde ekileceği yahut dikileceği; hangi şartlara dikkat olu-

nacağı da bu alanda bir metod standardı olarak ortaya konulur.

Tohumun varyete bakımından bir standard meydana çıkarması, tarımın alt yapısındaki verimi artırma faktörleri arasında gerekli bir husus olmakla beraber yeter değildir. Bu tohumların selektörlerden geçirilerek, saflaştırılması ve sınıflandırılması; birörnek ambalajlar içinde aynı ağırlıkta üniteler halinde çiftçiye garantili olarak ulaştırılması da lazımdır. İşte yalnız şu verdiğimiz hazırlanmış tohum örneği bile başlı başına bir standarddır ve tarla ürünü üretiminin prodüktivitesine büyük ölçüde etki yapan bir unsurdur.»

Sünter, bu açıklamalarını bazı tarımsal ürünlerde uygulamak amacıyla, «Sonora 64» Buğdayını, turunçgillerden «Satsuma» ve «Çekirdeksiz klemantin» cinsi mandalinaları, tütün ve bazı pamuk türlerini örnek olarak göstermiş; bu bölümü şu şekilde tamamlamıştır :

«— Tohum ve fide konusunda iken, bir noktayı daha açıklamakta fayda vardır. Varyetenin prodüktiviteye etkisini gerçi yukarıdaki örneklerle yeterince belirtmiş oluyoruz ama, bu etkinin kalite ve miktar bakımından ortaya çıkan veçhelerinden söz etmemiş bulunuyoruz. Gerçekten, tarla ve bağ-bahçedeki tohum ve fidenin standardlaştırılmasından, kalitenin yükseltilmesi yahut miktarın artırılması şeklinde iki türlü prodüktif sonuç alınabilir. Bazen da bu sonuçların bir arada elde edilmesi mümkündür.

Toplama ve depolama safhalarında standardizasyonun prodüktiviteye olan olumlu etkileri konusunda ise Sünter şunları söylemiştir :

«— Tarlada, yahut bağ ve bahçede; dağda ve ormanda elde edilen ürünün standard bir hale sokulması ve böylece değerlendirilmesi için, çalışmalara hemen bu anlayışla başlamak gerekir.

Ön safhalarında büyük çabalar harcanarak tabiatın da yardımıyla en üstün vasıflarda elde edilmiş olan ürün, sayet toplama ve depolamada gerekli itina gösterilmezse değerinden hızla çok şeyler kaybedilir. Bu bakımdan, toplamada ve depolamada standardın gerektirdiği şartlara büyük ölçüde uymak icap eder.»

Yukarıdaki fotoğrafta, ön sırada, semineri izleyen MPM yöneticileri sağdan sola : Genel Sekreter Fuat Yücesoy, Yönetim Kurulu üyesi Haydar Okaner ve Semineri tertipliyen Tarım Şubesi Müdürü Hasan Tahsin Erol görülmektedir.

Dinleyicilerin fikirlerini dağıtmamak amacıyla aynı örnekler üzerinde duran Sünter, buğdayın tarıdan ve harman yerinden kaldırılarken standardizasyon yönünden dikkat edilecek noktalara değinmiş, yine aynı şekilde ürünün T.M.O. veya tüccarın deposuna teslimi sırasında karşılıklı olarak gözönünde bulundurulacak hususları belirtmiştir.

Kanada'nın, bu konuda elde etmiş olduğu gelişmeleri müşahadelerine dayanarak anlatan Sünter, bu konudaki ikinci örneği de yine pamuktan vermiştir.

Konuşmacı bu bölümde şu şekilde devam etmiştir :

«— O halde anlaşıyor ki, prodüktiviteyi artırmak için standardın etkilerinden faydalanmak istiyorsak, alt yapı olarak sunduğumuz, tarımın ilk safhasındaki istenilen varyete ve evsafı tohum ve fide işini, toplama ve depolamadaki çabalarımızla tamamlamak ve tarla, bağ - bahçede başlayan standardizasyon çalışmalarını, toplama ve depolamada da sürdürmek gerekir.

Standard, büyük verimler sağlayan ideal bir kalkınma manzumesi olmakla beraber, en ufak bir ihmali bile müsamaha ile karşılamayan bir disiplindir.

Şimdi biraz da depolamanın ve taşımanın özelliklerinde standardın prodüktiviteye olan etkisine göz atalım : Depolama işlerinde standardların bitkisel ürünler prodüktivitesine etkileri de çoktur.

Saklamada kullanılacak standard ambalajlar depolarda yaşı

mayve ve sebzelerin bozulmadan muhafazalarında büyük faydalar sağlar.

Uzun araştırmalar sonunda elde edilen bu ambalajların materyeli, boyutları, içine konulan kâğıt veya mukavva yahut plâstik madenin hava geçirip geçirmemesi gibi konular büyük deneme ve araştırma sonuçlarıdır. Ambalajdan sonra deponun standard yapısı, ısısı, rutubet durumu hep standard kurallara varmak için yapılan çalışmaların sonuçlarıdır.

Turuncgil, üzüm, elma, armut, çilek için bütün bu sonuçlar farklılıklar gösterebilir. Fakat muhakkak olan bir şey varsa, o da standard ambalaj ve standard muhafaza kurallarına uygun deponun prodüktiviteye kalitatif bakımdan mutlak lehte etki yaptığıdır. Taşıma ve depolamada prodüktiviteye etki yaptığı şüphesiz olan bir başka standard da paletlerdir.

Taşımada, aktarmada, istifte, yükleme ve boşaltmada standard paletler, maliyeti düşürme, hasarı azaltma, malların zedelenmeden muhafaza ve taşınması yönlerinden oynadıkları roller itibarıyla Standard-Prodüktivite münasebetlerinde gözü de tatmin edecek açıklıkta en güzel örneklerden birini teşkil eder. Gerçekten palet, bugün yalnız gemi ambarına yükleme aracı değildir. Küçük meyve ve sebze ambalajlarının üretim merkezinde üstüne istif edildiği ve artık meyve ve sebzelerin, hiç sarsıntısız, hep birlikte kamyonu, trene, vinçe, vapore, depoya ve oradan yine trene,

kamyona girip çıkarak tüketiciye, satıcının mağazasına kadar ulaştırılmasını sağlayan ve o ölçüde prodüktiviteye etki yapan bir standard araçtır. Standard araçtır diyoruz; çünkü bugün paletler ISO, OECD, ECE gibi milletlerarası standard kuruluşların hepsi tarafından benimsenmiş ve standartları dünyaya yayılmıştır.

Taşıma konusunda; depo ve palet bakımlarından belirttiğimiz hususların, kamyonlar, vagonlar üzerinde de aynı anlayışla uygulanması gerektiğine işaret etmek isterim. Frigorifik şilep, vagon ve kamyon konusu, paletin bir kapalı türü diyebileceğimiz, paleti ile beraber malı da içine alan ve çeşitli frigorifik imkânları da sağlayan «Konteyner» ler, hep standard dünyasının. yaş meyve, sebze, et ve balık gibi bozulan maddelerin prodüktivitesini artırmak amacıyla ortaya koyduğu yeniliklerdir.»

Tebliğin üçüncü bölümünde, standardizasyonun, marketing safhasında, bitkisel ürünler prodüktivitesine etkileri ele alınmıştır. Bu konuda konuşma şöyle devam etmiştir :

«— Standardizasyonun, yalnız etkileri ile değil müeyyideleri ile de kendini gösterdiği alan, daha çok marketing safhasıdır.

Bitkisel ürünleri yukarıda da arzettiğim gibi, orijinleri itibarıyla 3 grupta toplamak mümkündür :

- a) Tarla ürünleri
- b) Bağ - Bahçe ürünleri
- c) Orman ve dağ ürünleri

Bu, orijine göre yapılan sınıflamaya paralel olarak, malların kullanıldıkları yerler, çabuk bozulmamaları gibi geçitli yönlerden de ayrımlar yapılabilir. Meselâ : Yaş meyve ve sebzeler; gıda maddeleri, tekstil ham maddeleri (Keten, kenevir, pamuk gibi) palamut, mazi gibi tanenli, debağat maddeleri; meyan kökü, çeşitli yabancı otlar, kitle, cehri gibi kimyevi ve tıbbi bitkiler ve boya maddeleri ... ve ilâhîrî.

Marketing'te standardizasyon demek, depomuza gelmiş olan malların, piyasanın istediği vasıflarda, hazırlanmasını ve yine bu isteğe en uygun ambalajlara konulmasını sağlamak demektir.

Yukarıda, biraz önce iki safhada anlatmaya çalıştığım standartlar, marketing'te ideal sonuca varmak için gerekli hazırlıkların ne derece önceden başlaması gerektiğini belirten düşüncelerdir. Fakat özellikle bizim gibi geri kalmış bir memlekette bu hazırlıklar yapılamamıştır diye, elini kolunu bağlayıp oturmak yerine, hiç olmazsa marketing safhasında, elden geldiği kadar, temizleme, sınıflarına ayırma, derecelendirme, uygun ambalajlara koyma, depolama ve taşımada gerekli tedbirleri alma yolu ile standardın nimetlerinden faydalanmak ve bitkisel ürünler prodüktivitesini bu yoldan olsun artırmak gerekir.

Marketing safhasında yapılacak standard çalışmalarını hemen bütün bitkisel ürünler bakımından, küçük farklılıkları bir yana bırakırsak şöylece sıralayabiliriz :

a) Satışa hazırlamak için depoya gelen malın (bu depo, bir silo, bir packing - house da olabilir) herşeyden önce yabancı maddelerinden ve kusurlu kısımlardan ayrılıp temizlenmesi lâzımdır. b) Sonra bu temizlenen malın sınıf ve derecelere ayrılması ve her sınıf ve derecenin ayrı ayrı yerlerde kalitatif vasfını bozmayacak şartlar altında saklanması gerekir. c) Bu şekilde ayrılan ve artık belli bir standardı ortaya koyan malların, standarddaki kurallara göre ambalajlarına işlenerek yerleştirilmesi de üçüncü safhayı teşkil eder. d) Bundan sonra yapılacak iş, ambalajları içinde bulunan malı, muhafaza edici şartlar altında depolamak ve depodan tüketiciye kadar giden nakliye zincirinin her halkasında gerekli tedbirleri düşünmek ve almaktır.

İşte bu 4 safhada toplamaya çalıştığımız faaliyetler, hep standartlara dayanır ve bu standartların her biri, prodüktivite üzerinde olumlu etkiler yapar.

Bu kısım standard uygulamasının olumlu sonuçlar sağladığı şüphesiz olmakla beraber, yukarıda belirttiğimiz şekilde söz konusu olan maddenin durumuna göre bu etkinin prodüktiviteye inikâsı

daha çok veya daha az olabilir.

Gerçekten, yetişmesinde hiçbir suretle rolümüz olmayan bir dağ ürününde, meselâ kitle veya meyan kökündeki çalışmalarımızla, en ince ölçülerine kadar, varyetesinden, balyasının içine girinceye kadar vasıflarına hâkim olabileceğimiz pamuk üzerindeki çalışmalarımız arasında farklılıklar olacağı şüphesizdir. Devşirmesinden kurulmasına kadar standard kurallarına itina gösterdiğimiz; sonra milimetrelilik ayrıntılarıyla standard sınıf ve derecelerine ayırdığımız bir fındık partisi ile, olduğu gibi bütün boyları bir arada ambalajladığımız natürel bir fındık partisi arasında gerek alıcı ve gerekse fiyat bakımından fark görürsük, bu itinalı bir standard uygulamasının o bitkisel ürüne yaptığı prodüktivite katkısından ileri gelmektedir.

Bu örnekleri, kalibre edilmiş, sınıf ve derecelere ayrılmış bütün standard mallar için tekrarlayabiliriz. Altı ufak, üst sırası mostralık meyva satma devri bugün uyar memleketlerin pazarlamasında kaplanmış. Pazarlama tekniği, artık araçları bile iş görmeden alı koyacak bir yola gitmekte, üretici veya hazırlayıcıdan çıkan ambalajları, doğrudan doğruya tüketiciye gidecek ve onun ihtiyacına uygun düşecek kadar küçük ölçülere indirerek, aldatmayı ve aldanmayı ortadan kaldırmakta ve bu rizikonun karşılığını bedel olarak tüketiciye ödetip, prodüktiviteyi artırma yolunu tutmaktadır.»

Daha sonra, standardizasyonun prodüktiviteye genel etkileri üzerinde de duran Sünter, konuşmasını, tarım ürünleri alanında Dünya standartlarını hazırlamakla görevli bulunan milletlerarası kuruluşlar hakkında bilgi vererek tamamlamıştır.

Tebliğin sonunda verilen kısa bir aradan sonra, sorulan çeşitli sorulara konuşmacı tarafından cevaplar verilmiştir.

Bunların içinde tesbit edebildiğimiz soru ve cevapları aşağıda özet olarak sunuyoruz :

S. 1) Türk Standartlarının milletlerarası standartlara uygunluk derecesi nedir?

2) Bugüne kadar kabul edilen yaş meyva ve sebze konusundaki Türk Standartları?

3) Tarım ürünlerinde, özellikle yaş meyva ve sebzede üretim üniteleri küçük, üreticinin maddî imkânları da az olduğuna göre, standardizasyona tarlada veya bahçede yer vermek mümkün müdür?

C. 1) Bu soruyu, konferansımızın gerçevesi içinde cevaplandırıyorum. Yani bitkisel ürün standartlarını ele alıyorum. Bitkisel ürünler standartlarımız, milletlerarası standartlarla yüzde yüz uygunluk halindedir. Bu konu çok önemlidir.

Milletlerarası standartların hazırlık çalışmalarında yalnız satıcı ülkeler değil, alıcılar da yer almakta ve konuyu kendi menfaatleri açısından savunmaktadırlar. Bu böyle olunca, bir taraftan çalışmaları eksiksiz takip etmek, diğer taraftan da sonunda kabul edilen standartlara tam anlamıyla uymak gerekmektedir.

2) Yaş meyva ve sebze konusunda kabul ettiğimiz standartlar daha çok ihracatımızla ilgili olanlardır. Meselâ: Turuncgiller, şeftali, elma, sofralık üzüm, armut, çilek bunlar arasında sayılabilir. İhraç konusu olmayan bazı önemsiz sebze ve meyvaların standartları henüz yapılmamıştır. Elinizdeki liste, tarım ürünleri standartlarını göstermektedir. Bunları sayarsak, 20-25 tanesini sıralamak mümkündür.

3) Tarım sektöründeki üreticinin, yani köylünün standardizasyonu uygulayamaması, daha çok, bu konuda uyarılmadığından, bizde «extention service» adı verilen hizmetlerin gereği gibi yerine getirilemediğindendir. Aslında standardizasyon, küçük işletmelerde daha iyi uygulanır.

S. Vermiş olduğunuz pamuk misalinde çırçırın birleştirilmesinden söz ettiniz. Mısır'da bu tesisler Devlete mi, yoksa özel sektöre mi aittir?

Bizde özel sektörün elinde olduğuna göre bu birleştirme nasıl yapılacaktır?

C. Mısır'da çırçır tesisleri Devlete aittir. Bizde bunların nasıl birleştirileceği konusundan çok, hangi sektör elinde bulunursa bulunsun böyle bir birleştirmenin gerekliliği üzerinde durmak istedim.

Bizde ilk pamuk standardı hazırlandığı zaman bu çırçırılama konusu üzerinde önemle durulmuştur. Esas olan, pamukların çırçırdan çıktıktan sonra ve balyalanmadan önce standard tiplere ayrılabilmesidir. İlk zamanlar Çukurova'da bu tesisler toplu vaziyette idi. Sonradan onlar da dağılmaya başladılar.

S. Hükümetin bu tesisleri, birer eksper istihdam etmeye mecbur tutması mümkün değil mi?

C. Her fabrikanın birer eksper çalıştırması problemi gözümlemeye yeterli değildir. Patronun aylıklı adamı olacak bu uzmanlar, ister istemez aldıkları emre göre hareket edeceklerdir. Bunun acı misalini 1936 yılına kadar gördük. O zamanlar standard uygulamalarını oda ve borsaların eksperleri yapıyordu; yani ihracatta bir kontrolörlik teşkilâtı yoktu. Bu yüzden bir ara 4 vapur dolusu fındığımızın Bremen'de denize dökülmesi gibi olaylarla karşılaştık.

S. 1) Standardizasyon masrafı (Devamı 27. Sayfada)

TSE Hazırlık Gruplarında

ELEKTRİK :

- ★ «Elektrik Dağıtım Tabloları» tasarısı üzerinde teknik komite çalışmaları devam etmektedir.
- ★ «Flânglı Elektrik Motorlarının Tesbit Boyutları», «Gerilim Transformatörleri», «Kablo ve Kablo Teçhizatı için Darbe Gerilimi Deneyleri» ve «Kontaklar, Kesiciler, Mekanik Kumanda Düzenleri, Yol Vericiler ve Elektro Mekanik Rule Elemanlarını Göstermekte Kullanılan Sembol Şekiller» tasarıları yakında ilgililerin mütalâalarına sunulmak üzere Hazırlık Grubunda incelenmektedir.

İNŞAAT :

- ★ «Organik Döşeme Kaplamaları ve Ortülerin Mekanik Aşınma Dayanımlarının Tayini» ve «Yumuşak (İğne Yapraklı) Tomrukların Kereste Randımanı ve Zayıat» tasarıları hakkında gelen mütalâalar değerlendirilmiştir. Hazırlık Grubu, bu tasarıları yakında Teknik Kurul'a sunacaktır.
- ★ «Ahşap Traversler» tasarısı yakında ilgili kuruluşların mütalâalarına sunulacaktır.
- ★ ISO Rekomandasyonlarından yararlanılarak hazırlanan «Asbestli Çimento Düz Kaplamalar» ve «Asbestli Çimento Düz Levhalar» tasarılarının Grup tarafından incelenmesi tamamlanmıştır.

KİMYA :

- ★ «Oto Dış Lâstikleri» tasarısı hakkında, görüşlerinin tesbiti amacıyla imalatçı firmaların temsilcileri ile bir toplantı yapılmıştır. Bu toplantıdan alınan sonuçlara ve diğer ilgililerden gelecek mütalâalara göre Hazırlık Grubu, tasarıya son şeklini verecektir.
- ★ «Trafik İşaret Levhası Boyaları» tasarısı, yakında Teknik Kurul'a sunulmak üzere hazırlanmaktadır.

LABORATUVAR :

- ★ «Hidrometrelerin Yapılma ve Ayarlanma Prensipleri» tasarısı Teknik Kurul'a sunulmuştur.
- ★ «Kömür ve Kokta Arsenik Tayini», «Deney için Kâğıt Numunesi Alma Metodu», «Kâğıt ve Karton Deney Numunelerini kondisyonlama Metodu» ve «Kondisyonlama ve/veya Deney için Standard Atmosferler - Standard Referans Atmosferi» standard tasarıları hazırlanmış olup yakında Teknik Kurul'a sunulacaktır.

MADEN :

- ★ «Maden Ocaklarında Kullanılan Patlayıcı Maddeler» ve «Kaya Saplamaları» tasarıları, teknik komitelerinde hazırlanmaktadır.
- ★ ISO Rekomandasyonu tercüme olan «Kömürün Gray King Kok Tipinin Tayini» ve «Kömürün Potada Şişme Sayısının Tayini» tasarıları Hazırlık Grubunda görüşülmektedir.

- ★ «Madenlerde Kullanılan Madeni Sormalar» tasarısı, çeşitli yerlerden gelen mütalâalara göre olgunlaştırılmaktadır.

MAKİNA :

- ★ TS 201 «Sert PVC Plâstik Borular» standardı revizyona tâbi tutulmaktadır.
- ★ Teknik Komitesi tarafından tamamlanan «Elektrikli İnsan Asansörleri» tasarısı Hazırlık Grubunda görüşülmektedir.
- ★ «Kremayerli Krikolar», «Ana Yakıt Tankı (bina harici)» ve «Motorlu Araçlar Fren ve Debriyajlarında Kullanılan Sürtünme Kaplamaları (Metal, Metalli ve Metal-Seramik) tasarılarının, mütalâaya gönderilmek üzere hazırlıkları tamamlanmaktadır.
- ★ «Lâstik Hortumlar (Basıncı Hava İçin)» ve TS 5 numaralı standard revizyona tabi tutularak hazırlanan «Çelikten Yapılmış Çekiç, Var-yoz, Baskı, Keski ve Zimbalar» tasarıları yakında Teknik Kurul'a sunulacaktır.

METALURJİ :

- ★ «Sıcak Haddelenmiş, Köşeleri Yuvarlatılmış T. Profilleri» tasarısının Teknik Komite çalışmaları devam etmektedir.
- ★ «Sıcak Haddelenmiş, Köşeleri Yuvarlatılmış Eşkenar Çelik Köşebentler», «Sıcak Haddelenmiş, Köşeleri Yuvarlatılmış Çeşitkenar Çelik Köşebentler», «Alüminyum Alaşımları», «Soğuk Haddelenmiş, Köşeleri Yuvarlatılmış I-Profilleri» tasarıları, gelen mütalâalara göre olgunlaştırılmaktadır.
- ★ «Yumuşak Lehim» tasarısı, yakında Teknik Kurul'un tasvibine sunulacaktır.

MÜTALÂALARI ALINMAK ÜZERE İLGİLİ KURULUŞLARA GÖNDERİLMİŞ BULUNAN STANDARD TASARILARI (1)

İNŞAAT :

- Eviyeler
- Kerestelik Kavak Tomruğu
- Çimento Kimyasal Analiz Metodları

METALURJİ :

- Sıcak Haddelenmiş, Köşeleri Yuvarlatılmış Z- Profilleri
- Sıcak Haddelenmiş, Köşeleri Yuvarlatılmış U- Profilleri

(1) Bu tasarılar hakkında görüş ve fikirlerini bildirmek isteyenler, en kısa zamanda Ankara Necatibey Caddesi, 112'deki TSE Merkezine başvurmalıdır.

TSE Laboratuvarlarında Nisan Ayı Çalışmaları

TEKSTİL VE ORGANİK MADDELER LÂBORATUVARI

Nisan ayı içerisinde bu l boratuvarda yapılan çalışmalar sırasında boyalı tekstil mamüllerinin «AATCC» metoduna göre ışık haslıklarının tesbiti yönünde araştırmalar yapılmıştır.

L boratuvarımızda mevcut karbon-ark fedometre aletinin çalışma şartlarını kontrol etmek ve gerekli ayarlamaları yapabilmek amacı ile çeşitli renklerdeki boyalı tekstil mam llerini üzerinde ışık haslığı deneyleri yapılmıştır. Deney süresince nümune sıcaklığı $65 \pm 3^\circ\text{C}$ ve ortamın izafi rutubeti % 30'a ayarlanmıştır. Değişik renklerdeki iki ith l mal  elbiselik kumaş, 1 yerli mal  elbiselik kumaş, 1 d gemelik kumaş ve 4 astarlık kumaş üzerinde yapılan deneyde nümuneler, ilk olarak 5 saatlik soldurmaya tabi tutulmuş ve renklerinde meydana gelen değişime gri skalanın 4 numarasındaki renk farkı ile karşılaştırılmak suretiyle değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre; astarlık açık mavi renkteki kumaşın rengi kırmızıya kağmış ve donuklaşmış, astarlık açık mavi renkteki kumaşın rengi kırmızıya kağmış ve donuklaşmış, astarlık yeşil renkteki kumaşın rengi sarıya kağmış ve donuklaşmış, astarlık koyu mavi renkteki kumaşın rengi koyulaşmış ve donuklaşmıştır.

N muneler ikinci 5 saatlik soldurmaya tabi tutulduklarında yukarıda izah edilen renk değişmelerinin daha bariz bir h l aldđı; il ve olarak d gemelik açık yeşil renkteki kumaşta rengin donuklaştığı g r lm ştir.

   nc  5 saatlik soldurma neticesinde toplam olarak 15 saat soldurulmuş olan numunelerin, 10 saatlik soldurmaya nazaran farkedilebilir bir solma göstermedikleri tesbit edilmiştir. Ayrıca 15 saat sonunda alınan elbiselik kumaş numunelerinde gri skalaya nazaran bir solma tesbit edilmemiştir.

Kara Yolları Genel Müdürlüğü İkm l Fen Heyeti Müdürlüğünün talepleri üzerine parka (r zg r ceketi) numunesi üzerinde özel şartnamelerine uygun olarak çözgüde ve atkıda çekme mukavemeti, 1 cm. deki iplik sıklığı, kumaşın metre-kare ağırlığı, rutubet miktarı, apre miktarı, renk değişikliği, kuvvetli yıkama testi, su geçirgenliği, ıslanma testi neticesinde su geçirgenliği, kuru temizleme netice-

si su geçirgenliği, mekanik yıkama testi neticesi, su geçirgenliği, yüzde çekme emsalı ve PH tayin deneyleri yapılmış, bulunan deney sonuçları bir rapor halinde düzenlenmiştir.

KİMYA LÂBORATUVARI :

Muğla Defterdarlığı, Gelirler Müdürlüğünün talepleri üzerine, l boratuvarımıza göndermiş bulundukları numunenin TS-508 sayılı (terebentin Esansı ve Odundan  ıkarılan Terebentin Yağları) Türk Standardına göre muayenesinin yapılmasına başlanmıştır.

Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odalarıve Ticaret Borsaları Birliğinin talebi üzerine, l boratuvarımıza gönderilmiş bulunan Sodyum Bikromat ve Potasyum Bikromat maddelerinin analizine başlanmıştır.

GIDA TEKNOLOJİSİ LÂBORATUVARI

L boratuvarda geçen aydan beri devam etmekte olan pastörize süt üzerindeki  alışmalar Nisan ayı içerisinde tamamlanmış bulunmaktadırdır.

Bayiden g nt  gününe temin edilen pastörize sütler üzerinde l boratuvarda standard tasarısında verilen toplam bakteri sayımı, koliform bakteri aranması ve fosfotaz deneyleri yapılarak elde olunan değerlerin standard tasarısında pastörize süt için verilen değerlerle olan münasebeti incelenmiş ve tase-

rının standard olarak uygulanması halinde bugün piyasada satılan sütlerin buna ne derece uyabilecekleri araştırılmıştır.

 alışmalar sonucunda g r lm ştir ki süt bayiinden alınarak hemen o gün deneye tabi tutulan sütlerin % 7 si A, % 62 si B grubuna girmektedir, geriye kalan % 31 ise pastörize süt vasfı taşımamaktadır.

16 süt numunesinden alınan değerler aşağıdaki 1 No.lu Tabloda gösterilmiştir :

BİTÜM VE BİTÜMLÜ MADDELER LÂBORATUVARI

Bu ay, l boratuvarımızdaki çalışmalar piyasadan temin edilen, Em lkote tipi emülsiyon asfalt üzerinde olmuştur. Numune, TS-132'ye göre ( atı  rt lerinde Koruyucu Olarak Kullanılan Asfalt Bazlı Emülsiyonların Deneyleri için Metod) incelenmiş, bulunan sonuçlar TS-113'de ( atı  rt lerinde Kullanılan Koruyucu Asfalt Emülsiyonları) verilen değerlerle karşılaştırılmıştır.

Numunede buharlaşma kalıntısı % 58, su % 42, kül (uçucu olmayan maddede) % 10.2 bulunmuştur. Buharlaşma kalıntısında uçucu olmayan organik madde tayini yapılmış, kalıntının asfalt olduğu tesbit edilmiştir. 32°C de alevlenmeyen yirmidört saat içinde kuvvetli katılaşma gösteren bu numunede ayrıca ısınma (105°C'de) fleksibilite ( C de) suya karşı dayanım, alev

TABLO. - 1

YAPILAN DENEYLER SONUCU BULUNAN DEğerLER

Numune	Toplam Bakteri Sayısı	Koliform Bakteri Teşhisi	Fosfotaz Deneyi	Tasarıdaki limitlere göre pastörize sütün grubu
1	100.000	1 cm ³ de var	0.04 mg fenol Değ.	—
2	17.000	1 cm ³ de var	0.02 mg »	B Grubu Pas. Süt
3	29.000	0.1Cm ³ de var	0.02 mg »	—
4	42.000	1 cm ³ de var	0.05 mg »	B Grubu Pas. Süt
5	160.000	0.1Cm ³ de var	0.03 mg »	—
6	14.000	1 cm ³ de var	0.03 mg »	B Grubu Pas. Süt
7	15.000	1 cm ³ de var	0.02 mg »	B Grubu Pas. Süt
8	14.000	1 cm ³ de var	0.04 mg »	B Grubu Pas. Süt
9	9.000	1 cm ³ de yok	0.04 mg »	A Grubu Pas. Süt
10	10.000	1 cm ³ de var	0.02 mg »	B Grubu Pas. Süt
11	17.000	1 cm ³ de var	0.04 mg »	B Grubu Pas. Süt
12	37.500	1 cm ³ de var	0.04 mg »	B Grubu Pas. Süt
13	41.500	0.1Cm ³ de var	0.03 mg »	—
14	28.000	1 cm ³ de var	0.02 mg »	B Grubu Pas. Süt
15	14.000	1 cm ³ de var	0.03 mg »	B Grubu Pas. Süt
16	8.000	0.1Cm ³ de var	0.04 mg »	—

etkisi deneyleri yapılmıştır. Deney sonuçlarının TS-113'e uyduğu tesbit edilmiştir.

ÇİMENTO VE İNŞAAT MALZEMESİ LABORATUVARI :

Bu laboratuvarın Nisan ayı çalışmalarının büyük bir kısmını, TS 19 sayılı Türk Standardında, plâstik harcı ile yapılacak numune cisimlerinin dayanımlarının Rilem-Cembureau metodları ile tayin edilebilmesi için plâstik harçta kullanılacak kum çeşitlerinin istenilen niteliklerde olup olmadığının araştırılması teşkil etmiştir.

Geçen ayda başlanmış olan ve Rilem Kum Standardına uygun kumun yurt kaynaklarından temin edilmesi hususundaki çalışmalara Türkiye Çimento Sanayii T.A.Ş. ve Çimento MBüstahsilleri Birliği, Çatalca-Kabakçı Köyü, Saray'ın Safa Alan ve Kavacık Köyü kaynaklarından elde edilen kum numunelerini ve ayrıca Türk Standard kumunu göndermek suretiyle laboratuvarımız çalışmalarına yardımcı olmuşlardır.

Yurt içi kaynaklarından elde edilen kumların evsafının tesbitinin önemini belirtebilmek için Rilem-Standard Kumunu tanıtmak gerekmektedir:

Standard kum, tabii yuvarlak silis kumu (özellikle ince kısımda kabil olabilen maksimum quartz miktarını havi olacaktır.) Eleme ile tayin edilen granülometrisi aşağıdaki 2 No.lu tabloda gösterilen limitler arasında olmalıdır.

Kum, 0,5 mm. ve 1 mm. lik eleklerle ince, orta ve kaba olarak 3 fraksiyona ayrılır.

Her fraksiyonun tane büyüklüğü tanzimi öyle olacaktır ki fraksiyonlardan eşit miktarların karıştırılmasıyla yukarıdaki tabloda tahdit edilen limitler arasına düşen kum granülometresi elde edilebilir.

Fraksiyonlar birleştğinde, yuvarlakta verilen granülometri limitleri içinde kalmak şartıyla kullanılan kum daha fazla fraksiyonlara ayrılması icap ederse, yapılmasında bir mahzur yoktur; fakat kum fraksiyonlarında ebad hudutları arası geniş tutuldukça segregasyona sebep olacağından bundan imtina edilmelidir.

Yukarıda, mevkileri bildirilen kaynaklardan gelen kum numuneleri içinde, Kavacık Köyü yakınından getirilen numune laboratu-

varımızda yıkandıktan sonra R-C limitlerine göre her fraksiyonla silis tayini yapılmış, daha sonra da bir Rilem harmanı yapılarak ortalama silis miktarı %, 91.68 olarak bulunmuştur. Diğer numunelerde ise özellikle ince fraksiyonlarda silis miktarlarının Kavacık köyünden gelen numuneye nazaran daha düşük olduğu görülmüştür.

Rilem şartlarına tam manası ile uyabilen kumun bir tek kaynaktan bulunabilmesi ihtimali çok zayıftır. Bugün Fransa'da Rilem çalışmalarında kullanılan kum'un çeşitli kaynakların kumundan harmanlanmak suretiyle hazırlandığı bilinmektedir. Bizde de, Rilem Standard kumu'nun bu metodla hazırlanması gerekmektedir. Kavacık Kumunun silis yüzdesi diğerlerine nazaran yüksek olmasına rağmen verimi, %, 2.77 dir, veya başka bir deyimle, 1 ton Rilem kumu 36.046 ton Kavacık kumundan elde edilebilir. Verimin bu kadar düşük olmasının sebebi; 12-18-35 U.S.A. No'lu elek üstü fraksiyonlarının Rilem fraksiyonlarına nazaran çok düşük olmasıdır. Fraksiyon değerleri ve bunlara tekabül eden silis yüzde-leri aşağıdaki 3 No.lu tabloda gösterilmiştir.

Bu ayın diğer çalışmalarını yerli karo fayansların, TS 202 sa-

yılı Karo Fayans Standardına uygunluğunun tahkiki için yapılan mukayeseli test ve muayeneler kapsamaktadır.

Karo fayansların eğilme dayanımları tayini, buhar basıncına dayanım tayini, sıran seyreltik asit ve alkaliye dayanımı ve uzama katsayısı miktarının tayini, gibi deneyler piyasadan satın alınan Türk malı karo fayansları ve mukayese imkânı sağlamak gayesi ile ayrıca temin edilen ithal malı bazı fayanslar üzerinde yapılmıştır.

Deneyler sonunda yerli bazı karo fayansların sırlı kısımlarının asit ve alkali tesirlerinden etkilenmedikleri görülmüş ve standarda bu yönden uygun olduğu tesbit edilmiştir.

Yerli bazı karo fayans numuneleri ile yapılan, eğilme dayanımı ve buhar basıncına dayanım tayini deneylerinde elde edilen neticelerin standardda istenilen değer ve şartlara uymadığı, eğilme dayanımı değerlerinin yerli ve ithal malı numunelerde düşük olduğu ve TS 202 sayılı standardda belirtilen 4 kg/cm² lik buhar basıncında bazı yerli karo fayansların sırlı yüzeylerinde derin çatlaklar meydana geldiği tesbit edilmiştir.

TABLO - 2

RİLEM - STANDARD KUM GRANÜLOMETRİSİ

P.S.A. No.	mm.	Kümülatif Kalan %	Kum Fraksiyonu
200	0.08	98 ± 2	İnce
100	0.15	85 ± 5	
35	0.50	67 ± 5	Orta
18	1.00	35 ± 5	
12	1.70	5 ± 5	Kaba
10	2.00	0	

TABLO - 3

KAVACIK KUM NÜMUNESİNDE BULUNAN SİLİS DEĞERLERİ

Elek Arası U. S. A. No.	Kum Fraksiyonu	% Silis Miktarı
8/10	0.02750	—
10/12	0.00456	99.74
12/18	0.01275	96.35
18/35	0.00939	91.23
35/100	0.79900	90.07
100/200	0.13460	87.11
Geçen	0.00832	73.42

Not : Eleklerarası fraksiyonda silis tayini, Rilem kum standardında bu fraksiyonun sıfır olması dolayısıyla yapılmamıştır.

Uluslararası Sevk ve İdarecilik Semineri TSE'de yapıldı

Türk Sevk ve İdare Derneği ile Yücel Kültür Derneğinin ortaklaşa düzenledikleri serî halindeki «Uluslararası Sevk ve İdarecilik» seminerlerinden ilki, 4—5 Nisan 1968 tarihlerinde Türk Standardları Enstitüsü'nde yapılmıştır.

Bu seminerlere katılmak üzere memleketimize gelmiş bulunan ve New York'taki Uluslararası Sevk ve İdarecilik Etüdleri Merkezini temsil etmekte olan 12 B. Amerika iş adamı ve öğretim üyesinden kurulu heyet, başlarında heyet başkanı Robert H. Crosmann olduğu halde 4 Nisan sabahı TSE Başkanı Faruk A. Sünter'i ziyaret etmişlerdir. TSE yetkililerinin de hazır bulundukları bir toplantıda misafirlere Türkiye'de Standardizasyon çalışmaları hakkında geniş bilgi verilmiş; üç dilde hazırlanarak bastırılan broşürler dağıtılmış ve konu ile ilgili olarak sorulan çeşitli sorular cevaplandırılmıştır.

Aynı gün öğleden sonra başlayan seminer çalışmalarında ilk olarak «finansman» konusu ele alınmıştır.

5 Nisan günü sabah oturumunda «prodüktivite» meseleleri üzerinde durulmuş; öğleden sonra ise TSE Genel Sekreteri Velid İsfendiyar'ın yönettiği oturumunda, uluslararası pazarlama konuları görülmüştür. Bu arada, Dergimizin Yazı İşleri Müdürü Taner Berkün de, «Standardizasyonun Uluslararası Pazarlama Çalışmalarındaki Önemi» konusunda bir konuşma yap-

TSE Başkanı, misafirlere Türkiye'de standardizasyon çalışmaları hakkında bilgi verirken

Seminer çalışmalarını izleyenler

mış, seminere katılan yerli ve yabancı delegelerin sorularını cevaplamıştır.

Bu seminerler, 9—10 Nisan 1968

tarihlerinde Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda; 12-14 Nisan 1968 günlerinde de İstanbul Tarabya Oteli'nde tekrarlanmıştır.

Mamûllerin Üzerinde Gördüğünüz

M A R K A S I

**Onların, Standardlarında belirtilen Üstün Kalitelerini
itade Etmektedir**

YALNIZ BU MARKAYI TAŞIYAN MALLAR

Standardlara Uygunluk Yönünden

**TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ'nün
Garantisi Altındadır**

STANDARD VE TERİMLER

Muzaffer UYGUNER

Standardın ne olduğu, ekonomik faydaları ve ekonomideki gerekliliği üzerinde durmak istemiyoruz burada. Bu hususlar, dergimizde zaman zaman ele alınıp işlenmiştir ve işlenmektedir. Fakat terimler konusuna eğilinmemiştir bu dergide. Kaldı ki standartların dili kadar ve ondan daha da önemli olan terimler konusunun aydınlığa çıkarılması ve bazı ilkelere bağlanması gerekir. Bu amaçla, TSE'nin Mevzuat Hazırlık Grubu'na bağlı bir «Terimler Komitesi» kurulmuş ise de olumlu bir çalışma düzenine girememiş ve sonradan kaldırılmıştır. Son olarak, Mevzuat Hazırlık Grubu, bu konuda bir plân hazırlamış ve Yönetim Kurulu'na sunmuştur.

Terim Nedir?

Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı Türkçe Sözlük'e göre, terim, «bilim ve sanat kavramlarından birini anlatan kelime» dir Bu kelime, ortak dilde kullanıldığı gibi kullanılmaz da. Bütün özelliği, ilgili bilim kolunda çalışanların onu yalnız bir kavram için kullanmalarıdır. Aynı bilimle uğraşanlardan bazılarının başka bir kelimeyi, bazılarının da başkasını kullanmaları halinde bir terimden söz edilemez. Bu da gösteriyor ki terim, bir kavram karşılığı olarak herkes tarafından kullanılmalıdır. Sözelgeşi, «koloit iyonlarında molekül yığılmasından meydana gelen ve yalnız başına koloidin bütün niteliğini taşıdığı kabul edilen kısım» için «misel» sözcüğü, kullanılmaktadır. Bu bir terimdir artık ve kimya ile uğraşan her bilim adamı «misel» denildiğinde bu kavramı anlar. Fakat, kimya ile ilgisi olmayanlar bu sözcüğü belki de hiç duymamıştır. Fakat bunun yanında, bir botanik terimi olan «mine çiçeği» ni herkes de bilir ve kullanır. Gerek botanikçiler arasında ve gerekse halk arasında, mine çiçeği, «mine çiçeğigillerden, yaprakları karşılıklı ve oymalı, çiçekleri basak durumunda, alacalı, mavi veya menekşe renginde, sapı dört köşeli olan ıtırh bir bitki ve bunun çiçeği» olarak bilinir ve kullanılır.

Standardlarda kullanılan terimler, standard hangi bilim alanı ile

ilgili bulunuyorsa o bilim dalının terimleridir. Bu yüzden, standartlardaki terimler bir özel durum göstermektedir. Demek oluyor ki, standartlara has bir terim dağarcığı yoktur. Onun dağarcığı, her bilimin terimleriyle doludur.

Standardlarımızda Terimler :

Dünya standartları gibi bizim ulusal standartlarımızın terimleri de ilgili bilim kollarının terimleridir. Sözelgeşi, Kimya Hazırlık Grubu tarafından yapılan kimya ile ilgili bir standardda kimya terimleri, Elektrik Hazırlık Grubunca yapılan elektrik standartlarında ise elektrik terimleri kullanılmaktadır. Kullanılan terimlerin bir çoğunun gerçek birer terim niteliğini aldığı görülmektedir. Fakat bazı terimlerin henüz bu niteliği kazanamadığı, Teknik Kurul toplantılarında yapılan tartışmalardan anlaşılmaktadır. Bu tartışmaların iki kaynağı vardır :

1 — Birden çok bilim disiplininde kullanılan bir kavramın her bir bilim disiplininde başka başka «kelime» ler ile ifade edilmesidir.. Sözelgeşi, bir madde yığınının bir parça alınacak numune miktarı için madencilikte «çentik» kullanıldığı halde başka alanlarda bunun yadırganması gibi.

2 — Aynı bilim dalında çalışanların bir kavram için başka başka «kelime» kullanmalarıdır. Sözelgeşi, bir madde yığınının bir si ile (B) üniversitesi temsilcisi, nin, ya da üniversite temsilcileri ile uygulayıcıların (sanayici, inşaatçı gibi) durumu böyledir.

Bu durum, bilimsel terim konusundaki durulmamışlığı ortaya koymaktadır. Bunun nedenleri şunlar olabilir :

a) Bir kavram batıdan alınırken çeşitli dillerden alınmakta ve her dili bilen kendi bildiği dilin terimini dilimize aktarmaktadır.

b) Terim yabancı dilden aktarıldığı halde yabancı dil bilmeyenlerde onun için Türkçe bir kelime bulunmaktadır. Bu bazen yakıştırma biçiminde olmaktadır. «Buldozer» yerine «Yoldüzer» in bulunuşu gibi.

Kelimeler ve terimler bunların yanında, dilimizde uzun süredir kullanılan bazı kelimelerle kavramlar arasında ki bağdaşmazlık da bazı güçlükler doğurmaktadır. Sözelgeşi, «ağaç», «tahta», «ahşap», «hasep», «odun», «kereste», «kalas», «tomruk» gibi kelimelerdeki durum böyledir. Dildeki bazı kullanışlarda bu kelimelerin kavramlarını karıştırmaktadır. Sözelgeşi, «tahtaköprü» denilebilirde «tahta ev» denilemez; bunun için «ahşap ev» demek gerekir. «Ağaç işleri» ya da «ağaç işlemeciliği» deriz de «ahşap işleri» ya da «ahşap işçiliği» demeyiz. Halbuki «ağaç», gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli olup uzun yıllar yaşayabilen bitki» dir. Biz bunu başka anlamda da kullanıyoruz. Türkçe sözlük'e göre, ahşap, «ağaçtan, tahtadan yapılmış» anlamındadır. Türkçe olmadığından ve daha az kullanıldığından, «hasep» kelimesi Türkçe Sözlük'de yoktur. Odun ise «yakılmak üzere kesilmiş ağaç» dir.

Bu karışıklık direk, lata, bağdadı gibi kelimeler de gözönünde tutulduğunda daha koyulaşır. Bütün bunları aydınlığa, berraklığa çıkarmak gerekir.

Hemen şunu belirtelim ki standartlar yapılırken ortaya çıkan terim karışıklığını hal yeri TSE olmaktadır. Ashında, bu terimlerin, kendi bilim dalları içinde aydınlığa çıkmış olmaları gerekir. Halbuki, çok kez, «emme» ile «absorplama» arasındaki incelikler tartışılmaktadır TSE'de.

Kavram Alınırken Terim de Aynen Alınmalı mı?

Teknik hergün hızla ilerlemekte ve bu ilerleyişe paralel olarak yeni kavramlar ortaya çıkmaktadır. İlerleyen teknikten yararlanan, mamak düşünülemez elbette. Durum böyle olunca yeni kavramları da almak gerekir. Yeni kavramları almak, terimleri de almak demek olamaz. Bu yüzden, kavramlar alınırken terimleri bir yana bırakmak ve onların yerine terimler bulmak gerekir. Halbuki bizde böyle hareket edilmemektedir. «Dilimizde bunun karşılığı yok», «bu (Devamı 27. Sayfada)»

Çizge : 1

KİMYASAL BİLEŞİM

Malzemenin			Alaşım Elementleri % (*)		
Grubu	yeni kısa işareti	Eski kısa işareti	Cu	Pb	Zn
Piring	Cu Zn 10	Pr 90	89,0—91,0	—	Kalanı
	Cu Zn 15	Pr 85	84,0—86,0	—	Kalanı
	Cu Zn 20	Pr 80	78,5—81,5	—	Kalanı
	Cu Zn 30	Pr 70	68,5—71,5	—	Kalanı
	Cu Zn 33	Pr 67	65,5—68,5	—	Kalanı
	Cu Zn 37	Pr 63	62,0—65,5	—	Kalanı
	Cu Zn 40	Pr 60	59,0—62,0	—	Kalanı
Kurşunlu Piring	Cu Zn 36 Pb2	Pr 63 Pb	61,0—64,0	1,0—2,5	Kalanı
	Cu Zn 38 Pb1	Pr 60 Pb	59,0 63,0	0,5—1,5	Kalanı
	Cu Zn 39 Pb2	Pr 58	57,0—60,0	1,0—2,5	Kalanı

(*) Çizelgede müsaade edilen yabancı elementler verilmemiştir.

Çizelge : 2

MEKANİK ÖZELİK

Malzemenin		Çekme dayanımı kgf/mm ²	Kopma uzaması (L ₀ = 5 d ₀) %	Brinell sertliği (p = 10 D ²) kgf/mm ²
Grubu	Kısa işareti			
Piring	Cu Zn 10	24 — 44	41 — 3	55 — 135
	Cu Zn 15	26 — 47	42 — 4	55 — 140
	Cu Zn 20	27 — 50	43 — 4	60 — 145
	Cu Zn 30	28 — 53	44 — 5	65 — 150
	Cu Zn 33	29 — 54	45 — 5	65 — 155
	Cu Zn 37	30 — 62	45 — ...	65 — ...
	Cu Zn 40	34 — 59	30 — 3	75 — 165
Kurşunlu Piring	Cu Zn 36 Pb2	30 — 55	45 — 5	65 — 155
	Cu Zn 38 Pb1	34 — 59	30 — 3	75 — 165
	Cu Zn 39 Pb2	37 — 68	25 — ...	85 — ...

Çizelge : 3

KALINLIK TOLERANSLARI

(Ölçüler mm dir)

Kalınlık	Levha Genişlikleri			
	500'e kadar	500—700	700—900	900—1100
	±	±	±	±
0,1—0,25	0,02—0,11	0,02—0,13	—	—
0,3			0,04—0,16	0,05—0,19
0,4—5				

Çizelge : 4

Sınıflar	Tipler	Levha Boyutları		Çekme dayanımı kgf/mm ² mm	0,2— sınırı kgf/mm ²	Kopma uza- ması (L=10 d ₀) % mm	Brinell sertliği (P= 10 D ²) mm
		Kalınlık mm	Genişlik mm				
C, D, F	Yumuşak (Y)	0,2 den yukarı	1100 e kadar	20	≥10	30	45
	Yarı sert (YS)	0,2—5		25	≥15	8	65
	Sert (S)			30	≥25	3	85
	Çok sert (ÇS)	0,2 1	600 e kadar	37	≥33	2	95

YENİ Standardlar

-I-

Soğuk Haddelenmiş Pirinç ve Bakır Levha ve Şeritler Standardları

Sait YEŞEM
Yüksek Mühendis

Türk Standardları Enstitüsü'nün 1 Kasım 1967 tarihinde yapılan Teknik Kurul toplantısında kabul edilen standartlardan ikisi de «Soğuk Haddelenmiş Pirinç Levha ve Pirinç Şeritler» ve «Soğuk Haddelenmiş Bakır Levha ve Bakır Şeritler» standartlarıdır.

Milli sanayimiz için önemli olan bu iki standardı tanıtmak amacıyla aşağıda özet halinde bilgi verilecektir :

«Soğuk Haddelenmiş Pirinç Levha ve Şeritler» Standardı :

Bu standard, pirinç ve kurşunlu pirinçten soğuk haddelenerek yapılan ve genel maksatlar için kullanılan levha ve şeritleri kapsamakta olup özel pirinçten yapılanları kapsamamaktadır.

Genellikle, pirinç ve kurşunlu pirinçten olmak üzere iki gruba bölünen levha ve şeritler, alaşımlarındaki çinko oranına göre çeşitli sınıflara ayrılır. Buna göre, pirinç levha ve şeritlerin yedi, kurşunlu pirinç olanların ise üç sınıfı vardır.

Levha ve şeritlerin yapımında kullanılan malzemenin kimyasal bileşimleri Çizelge-1 de gösterilenlere uygun olmalıdır.

Çizelgenin tetkikinde görüleceği veçhile hazırlanan standardda malzemenin kısa işareti olarak ISO tavrından tavsiye edilen ve ISO üyelerince kabul edilen yeni işaretler kullanılmış bulunmaktadır. Yeni işaretlerde Cu Zn simgelerinden sonra gelen sayılar eski işaretlerin tersine olarak alaşımdaki çinko oranını belirtmektedir.

Haddeden geçirildikten sonra tavlanmak suretiyle istenilen mekanik özellikte pirinç veya kurşunlu pirinç levha elde etmek mümkün olduğu gibi, bu özellik levha kalınlıklarına göre de değişmektedir (Çizelge-2)

Yapılış :

Pirinç ve kurşunlu pirinç levhalar, soğuk haddeleme suretiyle

yapılır ve ısı işleminden geçirilir. Levhaların yüzeyleri parlak veya asitle dağlanmış durumda olmalıdır. Boyut toleransı içinde kalmak şartıyla, yüzeylerdeki giderilebilecek durumda olan hafif çizgilere ve sürtünme izlerine, berelere ve benzeri özürlere müsaade edilir.

Levhalar, 0,1-5 mm kalınlıkta, 500-1100 mm genişlikte ve 1000-5000 mm uzunlukta imal edilir.

Şeritler ise, aynı kalınlık sınırları içinde olmak üzere 50-500 mm genişlikte ve 1000-3000 mm uzunlukta olmak üzere levhalardan kesilir. Standard, levhaların yapım genişlikleri ile levha ve şeritlerin yapım uzunluklarını TS 299 ve 300 (Normal Sayılar - Normal Sayı Serileri ve Kullanılışı) na göre basamaklandırmakta imalatçıyı serbest bırakmıştır.

Şeritler, alıcının isteğine göre, kesin genişliklerde yapılır. Ayrıca imalatçı ile alıcı anlaşmak suretiyle, levhaların kesin boyutlarda ve şeritlerin ise kesin uzunluklarda imaline standard müsaade etmektedir.

Levha ve şeritlerde aranan kalınlık toleranslarının mertebesi hakkında bir fikir vermek üzere Çizelge-3 düzenlenmiştir. Çizelgede görüldüğü veçhile tolerans değerleri, kalınlıklar arttıkça büyümektedir.

Genişlik toleransı :

500—700 mm yapım genişlikleri için : ± 15 mm,

700—1100 mm yapım genişlikleri için : ± 30 mm,

50—250 mm kesin genişlikler için : $+ 2$ mm,

250—1100 mm kesin genişlikler için : $+ 5$ mm dir.

Uzunluk Toleransı :

Yapım uzunlukları için : ± 50

Kesin uzunluklar için : $+ 10$ dur.

Standardda, bu toleranslardan başka, kesilen kenarlarda müsaade edilen eğrilik, köşelerin dik açılığı

ile ilgili toleranslarda verilmiş bulunmaktadır.

Muayene ve deneylere gelince : Kontrola sunulan levha ve şeritlerden alınan numuneler aşağıda sayılan muayene ve deneylerden geçirilir :

- Gözle muayene,
- Boyut muayenesi,
- Çekme deneyi,
- Sertlik deneyi,
- Çökertme deneyi (Yalnız Cu Zn 37 D 30 için uygulanır),
- Kimyasal analiz.

Bu standarda uygun olarak imal edilen pirinç ve kurşunlu pirinç levha ve şeritler ince çelik şeritlerle bağlanarak paketlenmiş veya tahta kafeslere yerleştirilmiş olarak piyasaya sürülür; 1 mm kalınlığa kadar olanlar rulo halinde de teslim edilebilir. Paketlere bağlanacak etiketlerin üzerine bu standardın işaret ve numarası, firmanın markası v.b. işaretler konulur.

«Soğuk haddelenmiş bakır levha ve şeritler» standardı :

Bu standard, çeşitli bakır oranlarında yapılan ve genel maksatlar için kullanılan levha ve şeritleri kapsamaktadır. Elektroteknikte kullanılanları kapsam dışında kalmaktadır.

Bakır levha ve şeritler, yapıldıkları malzemelerin içindeki bakır yüzdesine göre aşağıdaki sınıflara ayrılmıştır :

- C Bakırı (% 99,5 Cu),
- D Bakırı (% 99,75 Cu - Oksijenli, % 99,80 Cu-oksijensiz),
- F Bakırı (% 99,90 Cu).

Bu sınıfların ayrıca, yumuşak, yarı sert, sert ve çok sert olmak üzere dört tipi vardır.

Malzemenin mekanik özelliği çizelge - 4'de görüleceği gibi tiplere göre değişmektedir. Diğer hususlar, pirinç levha ve şeritler standardında belirtilenlerin aynıdır.

TÜRK STANDARDLARI

Türk Standardları Enstitüsü

1966

BİRİNCİ BASKI

ASBESTLİ ÇİMENTO BORU

ÖZEL PARÇALARI

Yatay Sifonlar

Asbestos Cement Siphons

TS.

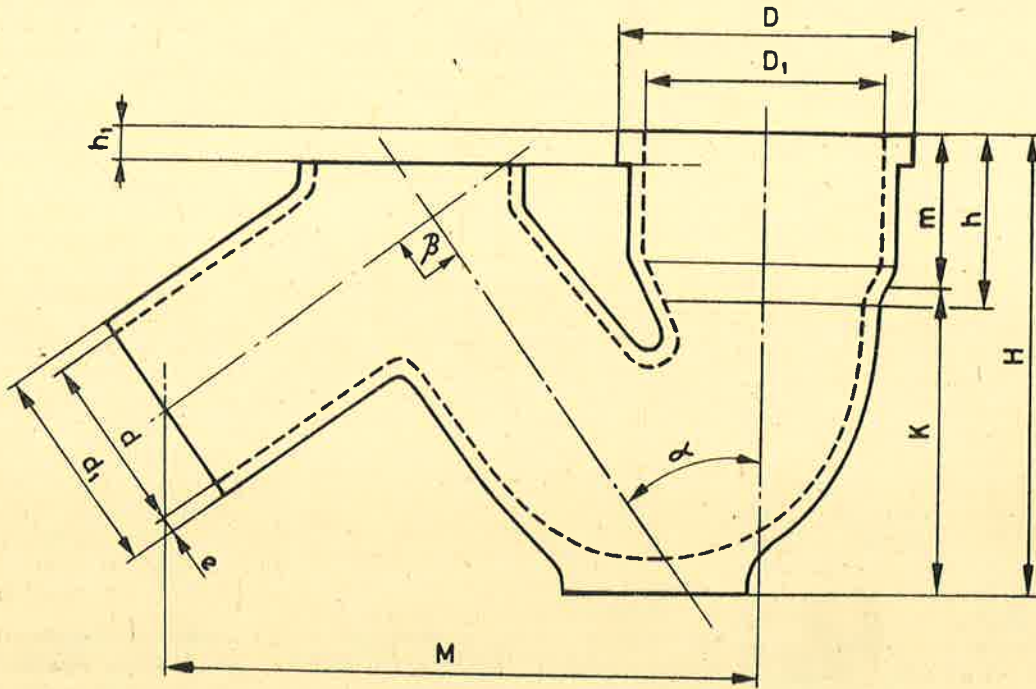
437/14

UDK.

621

643

Ölçüler mm dir

ŞEMATİK ŞEKLİ

ANMA ÇAPLARI	d	d ₁	e	β	h ₁	K	H	M	α	D	D ₁	m	h	YAKLAŞIK AĞIRLIK kg - % 10
100	100	118	9	90°	18	160	240	320	37° 30'	158	135	80	100	4,2

Muf detayı ve toleransları Föy-1 deki gibidir.

«Asbestli Çimento Basıncsız Pis Su ve Yağmur Suyu Boruları ile Boru Özel Parçaları» Standardı (*)

Ünsal SOYGÜR

İnşaat Yük. Müh.

1962 yılında 6500 ton olan yurt içi asbestli boru talebi, yılda % 44,7 gibi büyük bir artış kaydederek 1967 yılında 40500 tona yükselmiş bulunmakta ve Devlet Plân-lama Teşkilâtı tarafından yapılan talep tahminlerine göre, bu miktarın ikinci beş yıllık kalkınma devresinin sonuna rastlayan 1972 yılında 62000 tona erişmesi beklenmektedir. (Asbestli boru genel kavramı asbestli çimento basınçlı borular ile basınçsız pis su ve yağmur suyu borularını ve boru özel parçalarını kapsamaktadır.)

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı ise çimentodan yapılan gereçlere özel bir önem atfetmekte, bu gereçlerle ilgili bölümde «çimentodan yapılan gereçlerin karşılaştırmalı ekonomik maliyetler göz önüne alınarak, kamu sektöründe hazırlanan şartnamelere konulmasının sağlanması» istenmektedir.

Çimentodan yapılan gereçlere atfedilen bu özel önem ve bu gereçler grubuna giren asbestli borulara olan talebin seri artışı gerekçelerinden hareketle halen kabul ve neşredilmiş bulunan asbestli boru standartlarını Standard Dergisi okuyucularına tanıtmayı faydalı bulduk.

Bu yazımızda ilk olarak, TSE İnşaat Hazırlık Grubunun kurduğu asbestli borular teknik komitesi tarafından vücuda getirilen ve Hazırlık Grubunda son şeklini aldıktan sonra TSE Teknik Kurulunca 28 Aralık 1966 tarihinde kabul ve neşrine karar verilen TS 437 numaralı standardı takdim edeceğiz.

Bu standard, basınçsız pis su (Helâ ve benzeri yerlerden gelen ve dışkı ihtiva eden sularla, lavabo, banyo, mutfak ve benzeri yerlerden gelen kullanılmış sular) veya yağmur suyu ileten, asbestli çimentodan yapılmış borular ile boru

özel parçalarının tarifine, kapsamına, sınıflandırma ve özelliklerine, muayene ve deneyleri ile piyasaya arz şekli ve murakabe esaslarına dairdir.

Basıncsız pis su veya yağmur suyu ileten asbestli çimento boru ve boru özel parçaları denilince yalnız çimento ile asbest lifleri ve su karışımından basınç altında ve dikişsiz olarak yapılan mamullerin kastedildiği «Tarifler» bölümünde kaydedilmiş ve bu tarife girmeyen bütün diğer mamüller kapsam dışı tutulmuştur.

«Sınıflandırma» bölümünde üç tip vazedilmekte ve bu tipler : Pis su boruları (Föy 1-2), Yağmur suyu boruları (Föy 1-2-3), Boru özel parçaları (Föy 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14) olarak sıralanmaktadır. Föyler bu tiplere ait şekillerle birlikte boyutları ve toleransları ihtiva etmektedir.

«Özellikler» bölümü şekil ve boyutlara ait föy numaralarını verdikten sonra kabul edilecek toleransları sıralamakta, boru ve boru özel parçalarının a) Yapılış ve görünüş, b) Su emme yeteneği, c) İç basınç dayanımı d) Su sızdırmazlık e) Doku f) Malzeme, gibi hususiyetleri kayıtlamaktadır.

Bu bölüme göre asbestli çimentodan yapılmış pis su ve yağmur suyu boruları ile boru özel parçalarının kuru ağırlığa nispetle % 22 den fazla su emmemeleri, 10 kg/cm² iç basınç dayanmaları, 0,5 kg/cm² iç basınç altında terleme ve ıslanma göstermemeleri, homojen bir dokuya sahip olmaları ve yabancı maddelerden ari asbest elyafı ile TS 19, 20, 26 şartlarına uygun çimentodan imal edilmeleri gerekmektedir.

Standardın İ. 2.3. paragrafında talep edilen sınırlı su emme yeteneği ile İ. 2.5. paragrafında talep

edilen su sızdırmazlık yeteneğinin gerekçelerini müşterek mütalâa etmek mümkündür. Yalıtılmamış malzemeye uygulanan su sızdırmazlık deneyine rağmen gene yalıtılmamış malzemede su emme yeteneğinde % 22 gibi katı bir rakamla sınırlandırılması, Almanya'da mer'i olan DIN 19830 şartlarına ilâveten vazedilmiş bir hükümdür. Mamüllerde aranan bu hususiyetlere rağmen, pis su borularının aksi talep edilmedikçe asfalt emülsiyonu veya benzeri bir madde ile iç ve dıştan yalıtılacağı standardın 3.3 paragrafında istenmektedir.

İç basınç dayanımına ait deney paragraf 2.2.3 de tarif edilmiştir. İçi boş cisimlerin iç basınç dayanımına ait deneyin henüz standardlaştırılmamış oluşu bu kabil deney neticelerinin tefsirini güçleştirmektedir. Malûm olduğu üzere boruların iç basınç dayanımları boru iç çapı, boru et kalınlığı ve teğetsel çekme gerilmelerine karşı malzeme dayanımının bir fonksiyonudur. İç basınç p (kg/cm²) olarak istimalin ve istimalde beklenen emniyetin gerektirdiği bir değer, teğetsel çekme gerilemelerine dayanım ise malzemenin yapısı ile ilişkin bir özelliktir.

İçi boş cisimlerin iç basınç dayanımına ait deneyleri kapsayan DIN 50105 kırılma anındaki teğetsel çekme gerilmelerini

$$G = \frac{p \cdot D}{2 \cdot s} \quad (\text{kg/cm}^2) \text{ olarak}$$
 hesaplamaktadır.

Bu formülde p (kg/cm²) olarak kırılma anındaki iç basıncı, D (cm) olarak boru iç çapını, s (cm) olarak boru et kalınlığını göstermektedir.

(Devamı 25. Sayfada)

(*) Bu Standard 18 TL. olan bedeli karşılığı TSE merkezinden temin edilebilir.

TÜRK PIRELLI

çeşitli hizmetlerde PIRELLI

Standard — 48

BAŞKA ÜLKELERDEKİ STANDARD KURULUŞLARINI TANIYALIM

SİNGAPUR SİNAİ ARAŞTIRMA MERKEZİ

(SINGAPORE INDUSTRIAL RESEARCH UNIT — SIRU —)

Doğuşu :

Singapur'da standardizasyon ihtiyacı, millî ölçüde bir sanayileşme programının hazırlanarak uygulanmaya başlaması üzerine ortaya çıkmıştır. 1963 yılında, Maliye Bakanlığı'na bağlı Ekonomik Kalkınma Kurulu'nun bünyesinde standardizasyon çalışmalarından sorumlu bir bölüm kurulmuş; 1965'te bu departman, Sinaî Araştırma Merkezi'ne bağlanmıştır. Singapur 1966 yılında ISO üyeliğinde kabul edilmiştir.

Üyeleri :

Kuruluş, bir devlet dairesi niteliğinde olduğundan herhangi bir şekilde üyelik statüsü uygulamamaktadır.

Gelirleri :

SIRU'nun yıllık geliri, Devlet bütçesinden sağlanır ve yılda 260.000 dolardır.

Kuruluşun Yapısı ve Standardlarının Niteliği :

Yukarıda da belirtildiği gibi, standardi-

zasyon departmanı, SIRU'nun bir bölümünden ibarettir. Bu bölümün başındaki sorumlu, kimya, makina ve elektrik mühendisliği, inşaat malzemesi, fizik gibi konularda çalışan 15 uzmandan kurulu bir danışma komitesi ile işbirliği halindedir.

Standardlar, ekonomisinin bütün ilgili çıkar gruplarını temsil edecek şekilde kurulan teknik komiteler ve bunların alt komitelerinde hazırlanmaktadır. Singapur'da da hazırlanan tasarımlar mütalâaları alınmak üzere çeşitli kuruluşlara gönderilmektedir. Standardları kabul yetkisi teknik komitelere tanınmıştır.

Singapur'da mecburî standard uygulaması yoktur. 1967 başlarında, bir standard ve bir de şartname hazırlanmış bulunuyordu.

Markası :

Singapur'da henüz, mamûllerin standardlarına uygunluğunu veya kalitelerini belirtmek amacıyla marka sistemi uygulanmamaktadır.

**TÜRK STANDARDLARI
ENSTİTÜSÜ ADINA**
SAHİBİ VE BAŞYAZARI : FARUK A. SÜNER
MÜESSESE MÜDÜRÜ : VELİD İSFENDİYAR
GENEL YAYIN MÜDÜRÜ : M. UYGUNER
MALİ VE İDARİ
İŞLER MÜDÜRÜ : METİN KAYAALP
BU SAYININ SORUMLU
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ : İ. TANER BERKÜN

BASILDIĞI YER : Türkiye Ticaret Odaları,
Sanayi Odaları ve
Ticaret Borsaları Birliği
Matbaası - Ankara

TELGRAF ADRESİ : STANDARD — ANKARA
TELEFON : 17 91 24
POSTA KUTUSU : 73, Bakanlıklar — ANKARA

İ L Â N T A R İ F E S İ

Tam sahife	1/2 sahife	1/4 sahife
800 TL.	450 TL.	250 TL.

Kapak içleri ve arka kapak 1000 lira.
İlavə renk başına 250 lira fark alınır.

A B O N E Ş A R T L A R I

ADİ POSTA		UÇAK POSTASI
Yıllık	12 Lira	Abone bedeline
6 aylık	6 Lira	uçak postası
Sayısı	1 Lira	ücreti ilavə edilir.

Yazılar, Derginin ve yazarın adı anılarak ıktibas olunabilir.

KILIÇOĞLU

Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

SERMAYESİ : 15.200.000,—

ESKİŞEHİR

Kiremit, Tuğla ve Ateş Tuğla Fabrikası

Her Nevi Kiremit, Tuğla
ve Ateş Tuğlaları

En iyi kaliteli mallariyle daima

müşterilerinin emrindedir

ADRES : Posta Kutusu 7
İnönü Caddesi No: 59
Eskişehir

Telgraf adresi : KİREMIT
Telefon No. : 1364 - 2105

Standard — 49

Cebinizdeki anahtardan başka
kimsenin açamıyacağı
BİR KİLİT !

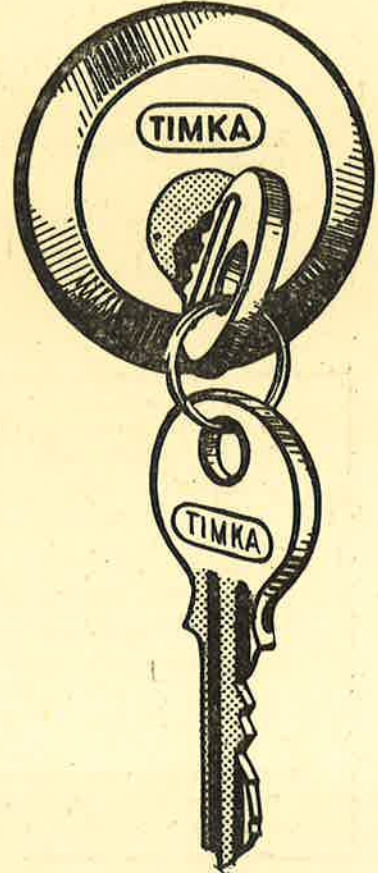

TÜRKİYENİN EN ESKİ VE TECRÜBELİ
SİLİNDİRLİ EMNİYET KİLİT FABRİKASI

Mamûllerimiz Türk standartlarına uygundur.

TIMKA İNCE MEKANİK İŞLERİ LİMİTED ŞİRKETİ

Topkapı - Maltepe caddesi No. 22 - İSTANBUL Tel. 21 46 81

Standard — 50

Milletlerarası Standard Arşivlerinin Önemi

I. Taner BERKÜN

Dünyanın çeşitli ülkelerinde kurulmuş bulunan millî standard enstitülerinin belli başlı görevleri gözden geçirilecek olursa, bu kuruluşların, kendi millî sınırları içinde standardizasyon yönünden teknik bir enformasyon merkezi meydana getirmek ve geliştirmek sorumluluğunu da yükledikleri görülmüştür. Gelişmekte olan ülkelerde, birbirinin peşisıra kurulan yeni enstitüler de, bu konuda ileri gitmiş diğer millî kuruluşları model olarak almakta, ilk iş olarak da, onların benzer enformasyon merkezleri meydana getirme yolunda teşebbüslere girişmektedirler.

Milletlerarası Standardizasyon Teşkilâtı (ISÖ) ve Milletlerarası Elektroteknik Komisyonu (IEC) üyesi millî kuruluşlar, yapmış oldukları bir anlaşma gereğince, bütün yayınlarını ücretsiz olarak birbirlerine gönderirler. Böylelikle, bir taraftan bu teşkilâtların kabul ederek yayınladıkları ve birer tavsiye niteliğinde olan Dünya standardları üye kuruluşların arşivlerinde yer almakta; diğer taraftan bütün üye millî enstitüler, kendi aralarında bu yayın mübadelesinden yararlanarak, milletlerarası bir standardizasyon arşivi meydana getirebilmektedirler.

Bilindiği gibi son yıllarda ISO, bazı az gelişmiş ülkelerin millî standard kurumlarını, kendisine üyelik için müracaat edildiği takdirde, ilk safhada «muhabir üye -correspondent member» olarak kaydetmekte; daha sonra, üyeliğin gerektirdiği gelişme seviyesine ulaşıldığı takdirde, asil üyeliğe kabul etmektedir. İşte bu muhabir üyeler de, ki sayıları bugün 7 yi bulmaktadır. sözünü ettiğimiz yayın mübadelesi sisteminden yararlanmaktadırlar.

★

Türk Standardları Enstitüsü'nün kuruluşuna imkân veren 22. 11.1960 tarih ve 132 Sayılı Kanun, TSE'nin görevleri ile ilgili 2'nci Maddesinin (E) ve bunun tamamlayan (F) fıkralarında şu hükümlere yer vermiştir.

E) Standardlar konusunda her türlü ilmi ve teknik incelemelerle araştırmalarda bulunmak, yabancı memleketlerdeki benzeri çalışmalarını takip etmek, milletlerarası stan-

dard kurumları ile münasebetler kurmak ve bunlarla işbirliğinde bulunmak,

F) Üniversiteler ve diğer ilmi, teknik kurum ve müesseselerle işbirliği sağlamak, standardizasyon konularında yayın yapmak, millî ve milletlerarası standartlardan arşivler meydana getirmek ve ilgililerin faydalanmalarına sunmak,»

Görüldüğü gibi, TSE Kuruluş Kanunu da, yukarıda sözünü ettiğimiz enformasyon merkezi kurma sorumluluğunu, bir görev olarak Türk Standardları Enstitüsü'ne vermiş bulunmaktadır.

TSE Yabancı Standardlar Arşivi'nin meydana getirilmesi yolundaki ilk çalışmalar aslında daha eski tarihlerde başlamıştır. 1954 yılında Türkiye Odalar Birliği'nin bünyesinde, küçük bir odada faaliyet geçiren Enstitü, başlangıçta, yayın mübadelesi imkânlarından azami ölçüde faydalanma yoluna gitmiş; bugün değeri milyonlarla ölçülen arşivin temelleri daha o tarihlerde atılmıştır. Sonradan kanunî bir görev olarak da TSE tarafından geliştirilmiş olan bu arşiv, artık memleketimizde bir eşi daha bulunmayan zengin bir bilgi kaynağı halinde ilgililerin istifadelerine sunulmuş bulunmaktadır.

Böyle bir arşivden, çeşitli amaçlarla yararlanmak mümkündür. Bunların belli başlılarını şöylece sıralayabiliriz :

A) Hangi seviyede olursa olsun, bir standard hazırlanırken ilk önce «başkalarının ne yaptığı»na bakmak kaçınılmaz bir zorunluktur. Pek çok standard konularında, gelişmiş ülkelerin uzun çalışmalarından sonra elde ettikleri bilimsel ve teknik bazı sonuçları kabullenmek, en azından «bir işi iki defa yapmamak» şeklinde de formüle edilebilen rasyonel hareketin bir gereğidir. Böylelikle hem zamandan; hem de emek ve paradan tasarruf sağlanır.

Türk Standardları Enstitüsü de, millî standardlarımızı hazırlarken bu prensipten hareket etmekle, sonra memleketin ekonomik ve teknik şartlarını gözönünde bulundurarak, ele aldığı konuları olgunlaştırmaktadır. Bu çalışmalarda başvuru tek kaynak ise TSE Yabancı Standardlar Arşivi'dir.

B) Standardizasyon konusunda, son zamanlarda oldukça önemli mesafeler kazanılmış olmakla beraber, her geçen gün büyük gelişmeler gösteren tarım, endüstri ve ticaret alanlarındaki standard ihtiyaçlarının daha bir süre tam olarak karşılanamayacağı da bir gerçektir. Gerek resmi ve gerekse özel sektördeki kuruluşlarımız, bugün bahsettikleri bu boşluğu, ancak kendi çalışmalarına uyan yabancı standartlarla doldurabilirler (esas olan, işletmelerimizin milletlerarası ve millî standartların olmadığı konularda kendi standartlarını kendilerinin hazırlamaları ve uygulamalarıdır. Ancak, işletme standardizasyonu adını verdiğimiz bu faaliyetler, memleketimizde henüz gelişmemiştir.)

İşletmelerimiz, TSE Yabancı Standardlar Arşivinden yararlanarak seçecekleri ve uygulayacakları standartlarda, memleket şartlarına uygunluğu gözden ırak tutmamalıdır.

C) Standardizasyon, dış ticarettede önemini gittikçe daha kuvvetle hissettirmektedir. İhracat ve ithalat işlerinde artık belirli standartların uygulanması, bir çok ülkelerde zorunlu hale gelmektedir. İhracatta, malların alıcı memleketin standartlarına uyup uymadığını tesbit etmek yönünden; ithalatta ise, satıcının standartlarının, millî şartlara hangi ölçülerde uyduğunu araştırmak için ilgili yabancı standartların el altında bulundurulması gereklidir.

D) Yabancı standard koleksiyonları bilimsel araştırmalar yönünden de önemli bir kaynak teşkil etmektedirler. Bu bakımdan, üniversiteler ve çeşitli araştırma enstitüleri kendi millî standartlarının yanı sıra, ilgilendikleri diğer millî standartlara da sahip olmalıdırlar.

Memleketimizde, milletlerarası ve diğer millî standartlar konusundaki ihtiyaçları en çabuk ve ucuz bir şekilde karşılayan tek kuruluş, Türk Standardları Enstitüsü'dür.

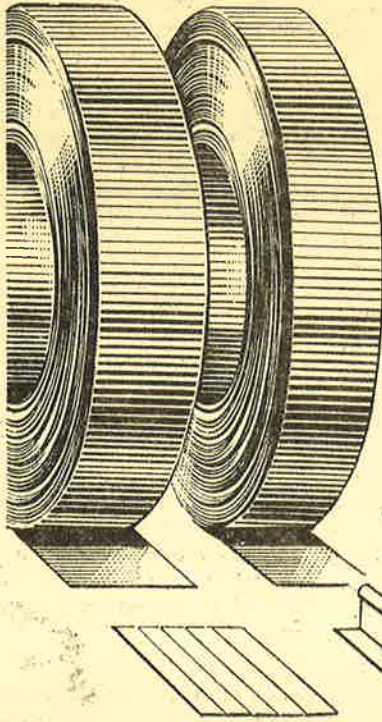
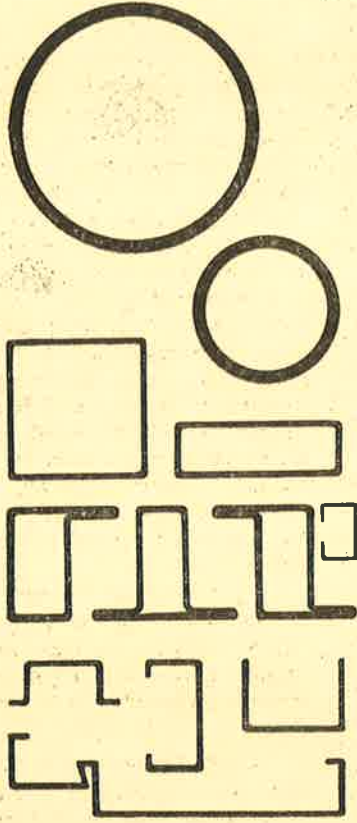
Gelecek sayımızda, yabancı standard getirtmenin pratik yolları ve TSE Arşivi'nde bulunan önemli bazı koleksiyonlar hakkında bilgi vermeye çalışacağız.

B S BORU SANAYİİ A.Ş.

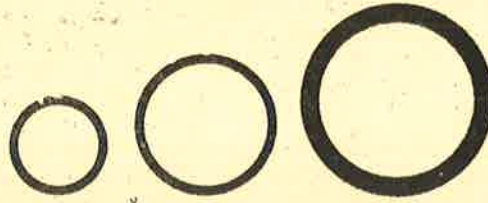
İSTANBUL

Tophane, Salıpaazarı Han Kat 8 Karaköy — İstanbul
Telefon : 49 00 03 Telgraf : BORUSAN - İstanbul

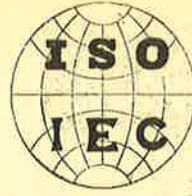
1968 YILI İMALÂT PROGRAMI

- **SU VE GAZ BORULARI :** TSE 301-DIN 2440 a göre Galvanizli, Siyah ve Bitüm kaplamalı olarak 1/2", 3/4", 1", 1 1/4", 1 1/2", 2", 2 1/2", 3", 4"
- **SULAMA BORULARI :** 51, 63, 76, 89, 102 ve 127 mm. çaplarında 0.8-1.5 mm. et kalınlığında.
- **PRESİZYON BORULAR :** TSE 302-DIN 2394 e göre 9, 13, 16, 19, 21, 25, 32, 38, 42, 48, 51, 60, 76, 89, 100, 120, mm. çaplarında ve 0.8-2,5 mm. et kalınlığında
- **PRESİZYON BORULAR :** (Soğuk çekilmiş): TSE 302 - DIN 2393 e göre
- **KAZAN BORULARI:** TSE 416-DIN 2458 e göre 51, 57, 63, 76, 83, 89, 95, 102, 108, 114, 127 mm. çaplarında.
- **GENEL MAKSATLAR İÇİN BORULAR :** 9-200 mm. çapında, 0.8 - 5 mm. et kalınlığında
- **ÖZEL MAKSATLAR İÇİN BORULAR:** Paslanmaz çelikten, alüminyum ve sair metallerden mamul borular.
- **PROFİL BORULAR:** Muhtelif şekil ve ölçülerde yapı elemanları profilleri.
- **AÇIK PROFİLLER:** Muhtelif şekil ve ölçülerde, kapı ve pencere kasaları, ile hafif çelik konstrüksiyon profilleri.
- **SOĞUK ÇEKME ÇEMBERLİKLER :** (Çeşitli sanayi ihtiyacı çemberler, ambalaj çemberleri) İmalât normu DIN 1624
Tolerans „ DIN 1544 e göre
Kalite : St 0, St 1, St 2, St 3
İmalât ölçüleri : Genişlik 15 ilâ 400 mm.
Kalınlık 0,3 ilâ 3 mm.
- **GALVANİZLEME İŞLERİ :** Sıcak daldırma usulü ile boru, profil, soğutma bloku, tekne v.s.

Standard Dünyasından Haberler

"CEN" ve "CENEL" Toplantıları Roma'da yapıldı

(Roma - özel)

Avrupa normlarının koordinasyonu ve Avrupa elektrik normlarının koordinasyonu konuları üzerinde çalışmalar yapan «CEN» ve «CENEL» Komiteleri, Nisan ayının 19 ve 20 nci günleri Roma'da İtalya Araştırma Enstitüsü'ndeki bu işe ayrılan salonlarda toplanmıştır.

İtalya Standardlar Enstitüsü Genel Direktörü Ing. A. Zamboni ile İtalya Milli Elektroteknik Komitesi Başkanı E. Palandri'nin ev sahipliğini yaptıkları bu iki toplantıya : Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, Portekiz, İtalya gibi memleketler katılmışlardır.

CEN toplantısı İsveç delegesi Mr. O. Sturen'in başkanlığında yapılmış, CENEL toplantısına ise, İngiltere Milli Elektroteknik Komitesi Başkanı Mr. S. E. Goodall başkanlık etmiştir.

Yandaki fotoğrafta, M. V. Clermont ve M. H. Durand (Fransa), M. Kuert (İsviçre), Mr. Maqsen ve Mr. Van Rhijn (Hollanda), M. Carreira (Portekiz) görülmektedirler. ISO Başkan Vekili Mr. H.A.R. Bin-

ney ve Mr. Goodall (İngiltere), Mr. Mr. O. Sturen (İsveç) masanın, fo-Ludwig ve Mr. Oth (Almanya), M. toğrafta görünmeyen kısmında yer Zamboni ve M. Palandri (İtalya) ile almışlardır.

Mr. Van RHIJN, ISO Başkanını ziyaret etti

Hollanda Standardlar Enstitüsü Yönetim Kurulu Üyesi ve 1 Ocak'tan itibaren de ISO Konseyi Üyesi bulunan, milletlerarası standardizasyon alanının ünlü simalarından Mr. Van Rhijn, 24 Nisan günü Ankara'ya gelerek ISO Başkanı Faruk A. Sünter'i ziyaret etmiş ve üç gün süre ile beraber çalışmalarda bulunmuştur,

Mr. Van Rhijn, ISO Başkan Vekili Mr. H.A.R. Binney'in bir mesajını da bu vesile ile getirmiş ve çalışmalar daha çok bu mesaj üzerinde yapılmıştır.

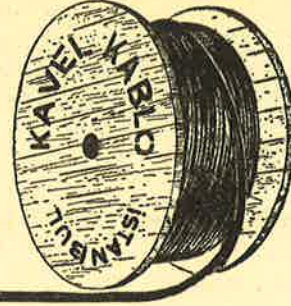
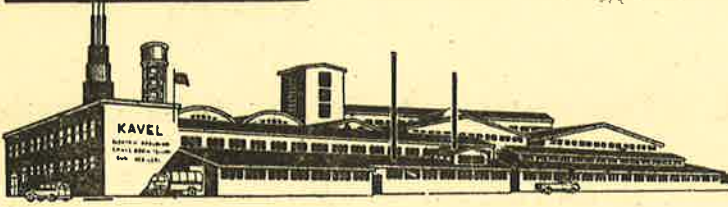
TSE'de bulunduğu sırada, Nisan ayının son Teknik Kurul toplantısına da katılan Mr. Van Rhijn, toplantıda bulunan Türk mühendis ve uzmanlarla tanışmış ve bir süre izlediği Teknik Kurul çalışmalarından ve alınan kararlardan memnuniyet duyduğunu belirtmiştir.

Mr. Van Rhijn, 27 Nisan Cumartesi günü Esenboğa'dan doğrudan Amsterdam'a hareket etmiştir.

YENİ ISO REKOMANDASYONLARI

No.	ADI	Fiyatı İsviçre Fr.
ISO/R 623 (1967)	Kâğıt ve Karton - Dosya ve Klâsör Boyutları	3.—
ISO/R 620 (1967)	Mangan Cevherlerinin Kimyasal Analiz Metodları - Çinko Tayini (% 0,005 ilâ % 0,1 Çinko Fenörleri için Polarografik Metodu)	6.—
ISO/R 621 (1967)	Mangan Cevherlerinin Kimyasal Analiz Metodları - Metalik Demir Tayini (% 2'ye kadar, % 2 Dahil, Metalik Demir Tenörü için Fotometrik Usûl)	9.—
ISO/R 630 (1967)	Konstrüksiyon Çelikleri	12.—
ISO/R 640 (1967)	Vickers Sertlik Ölçme Cihazlarında Kullanılacak Standard Blokların Kalibrasyonu	6.—
ISO/R 81 (1967)	Çelik için Vickers Sertlik Muayenesi (5.100 kgf Yükler için)	9.—
ISO/R 156 (1967)	Brinell Sertlik Ölçme Cihazlarının Kontrolü	6.—

KAVEL

- PLASTİK İZOLELİ ELEKTRİK İLETKENLERİ
- YERALTI KABLoları
(Yüksek ve alçak gerilim 240 mm² ye kadar)
- EMAYE BOBİN TELLERİ
(0.10 mmØ - 3 mmØ)
- SUN'I DERİ ve YER MUŞAMBALARI

Yeraltı Kablosu NK-NKBA'ya nazaran üstün özellikleri haiz olan

YVY (NYY) YVMV (NYCY)
YVSV (NYFY) YVMHV (NYCEY)
Kablolarında ve her tip iletkenlerde KAVEL markası standartlara uygunluğun ifadesi ve üstün kalitenin sembolüdür.

KAVEL KABLO ve ELEKTRİK MALZEMESİ A. Ş.
İSTİNYE - İSTANBUL

Telefon : 63 34 00 - 63 34 01

Telgraf : KAVELKABLO-İstanbul

Standard — 52

EKMEKÇİOĞLU

TUĞLA, KİREMİT ve ASMOLENLERİ

Tel: 49 58 02

Salı Pazarı Han 7/1
Fındıklı - İstanbul

Tel: 44 81 29

Standard — 53

Salonlarında

TÜRK - İŞ, VII. KONGRESİNİ TSE'DE YAPTI

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş), 19 Nisan 1968 günü Büyük Sinemada düzenlenen açılış töreni ile başlayan VII. Genel Kurul çalışmalarına Türk Standardları Enstitüsü Konferans Salonunda devam etmiştir. Bu defaki Kongre çalışmalarını, sekiz gün sürmüştür.

Cumhurbaşkanı Sayın Cevdet Sunay'ın da nazır bulunduğu açılış törenine, bütun Bakanlar, Senatörler, Milletvekilleri, Üniversite mensupları, Başbakanlık Müsteşarı, Ankara Belediye Başkanı, bazı genel müdürler, yerli ve yabancı sendika temsilcileri, kalabalık bir sendikacı ve işçi topluluğu katılmışlardır. Törende ilk konuşmayı Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy yapmış, daha sonra Cumhurbaşkanı Sayın Cevdet Sunay, CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Muzaffer Özdağ, Coşkun Kırca, Aydın Yalçın, YTP Genel Başkanı Yusuf Azizoglu, Ahmet Yıldız, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Orta Doğu Temsilcisi Enzo Frizo ve Batı Almanya İşçi Sendikaları Konfederasyonu adına Anton Fittkau birer konuşma yapmışlardır. Başbakan Süleyman Demirel ve siyasi partilerin liderleri de Kongreye başarı dileyen mesajlar göndermişlerdir.

Kongre Başkanlık Divanına seçilen Vahap Güvenc, Mehmet Şahin ve Ahmet Çatakcinler'in yönetiminde TSE'de devam eden kongre çalışmalarında Türk-İş Yönetim Kurulu Faaliyet Raporu'nun görüşülmesine başlanmıştır. Söz alan delegelerin çokluğu sebebiyle bir haftadan fazla devam eden Kongre sonunda seçimler yapılmış ve Türk-

İş Yönetim Kurulu ile İcra Kurulu seçilmiştir. Seyfi Demirsoy, Genel Başkanlığı; Halil Tunç da Genel Sekreterliğe yeniden seçilmişlerdir.

DYF-İŞ GENEL KURUL ÇALIŞMALARI TSE'DE BAŞLADI
Türkiye Demiryol İşçileri Sen-

dikaları Federasyonu (DYF-İŞ) nun Genel Kurul toplantıları, 29 Nisan 1968 Pazartesi günü Türk Standardları Enstitüsü Konferans Salonunda başlamıştır.

Dergimizin baskıya verildiği 30 Nisan akşamı Genel Kurul çalışmalarını devam etmekte idi.

Pis Su ve Yağmur Suyu Boruları Standardı

(Başarafa 17. sayfada)

TS 437 değişik boru çapları ve değişik et kalınlıkları için değişik iç basınç dayanımları talep etmek yerine 10 (kg/cm²) lik (yüz metre su sütunu) iç basınç dayanımını bir sabite olarak talep ettiğine göre Föy I'de kayıtlı boyutlar için aşağıdaki neticeler elde edilir.

Boru iç çapı (Anma çapı) D (cm)	Et kalınlığı s (cm)	Kurulma anında iç basınç p (kg/cm ²)	Teğetsel çekme geril. dayanım (kg/cm ²)
7	0,7	10,0	50,0
10	0,9	10,0	55,0
12,5	1,0	10,0	62,5
15,0	1,1	10,0	68,0

Binaenaleyh, boyutlara bağlı olmaksızın, çekme gerilmelerine dayanım 50 ilâ 68 kg/cm² olarak kabul edilmektedir.

Aynı şekilde iç basınca dayanım deneyinde boru çapı ile numune boyu arasında bir ilişki kurulmuş oluşt da deney sonuçlarını etkileyen bir faktördür.

İç boş cisimlerin iç basınç dayanımına ait deneylerin standardlaştırılması ile bu tefsir güçlükleri kendiliğinden zail olacak, asbestli çimento boruların yukarıda kayıtlı değerlerden çok daha yüksek olan gerçek dayanımlarından istifade mümkün olacaktır.

«Piyasaya Arz» bölümünde pis su borularının AÇPB, yağmur borularının AÇYB, boru özel parçalarının ise BÖP rumuzlarıyla işaretlenmesi gerektiği belirtilmekte ve bunlardan ayrı olarak mamül üzerinde anma çapının, firma markasının, standard işaret veya numarasının, TM veya Türk malı deyiminin bulunması istenmektedir.

Boru özel parçaları kullanıcılar tarafından kolayca tanımlanmak üzere Föylerde belirtilen işaretleri taşımak zorundadırlar.

Standardın son bölümleri olan «Müteferrik hükümler» ve «Türk standardlarının tatbiki hakkındaki Tüzük Hükümleri gereğince yapılacak Murakabe» bölümlerinde hemen her Türk Standardında mevcut olan hükümler yer almaktadır.

PROFİLO

SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

Her çeşit
alüminyum ve
demir doğrama işleri

Elektrikli
ev aletleri
imalât ve montajı

FABRİKA : İstanbul, Mecidiyeköy, 2. Taşocağı Sok. No. 26 - 28
Tel. : 47 79 90, Telg. . Profilode, P. K. 98 Beyoğlu

Yıl içinde 105 standard kabul edildi

Standard ve Terimler

(Başarafa 13. Sayfada)

(Başarafa 5. Sayfada) freight wagons) ISO/R 309 sayılı belgenin gevirisi olan bu standard, yalnızca demiryol vagonlarına yüklenmiş cevherlerden numune alma metodlarını kapsamaktadır. Başka stoklardan numune alma metodları ayrıca standardlaştırılacaktır.

17 — Akım transformatörleri (Current transformers) Elektrik Hazırlık Grubunca hazırlanan bu standard, frekansı 15-100 Hz arasında bulunan akımlarda kullanılan ve elektrik ölçü aletleri ile koruma cihazlarını besleyen yeni ve normal akım transformatörlerini kapsamaktadır.

18 — Genel kablo (General cables) Elektrik Hazırlık Grubunun hazırladığı bu standarda göre kablo, «elektrik enerjisini ileten, iki elektrik cihazını birbirine elektriksel olarak bağlayan, elektriksel olarak yalıtılmış bir veya birden fazla damardan meydana gelen bir araçtır.» Kapsama, bütün kablolar girmektedir.

19 — Yıldırımdan koruma tesisleri (The protection installations against lightning) Bu tesisler, insan hayatını, mal, bina ve diğer yapıları yıldırımın zararlı etkilerine karşı korumak amacıyla birbirine bağlanmış iletkenlerden meydana getirilen bir düzendir.

20 — Elektrik kesicileri ve transformatörler için yalıtkan yağlar (Insulating oils for switchgear and transformers) Yüksek viskoziteli yağlarla emprenye etmede, kablo ve kondansatörlerde kullanılan özel yağları ve başka amaçlarla kullanılan madeni yağları kapsayan bu standarda göre yalıtkan yağ, «elektrik kesicilerinde ve transformatörlerde yalıtma, soğutma ve ark söndürme amacıyla kullanılan madeni yağdır».

21 — Polivinil klorür (PVC) yer döşemeleri (Polyvinyl chloride (PVC) floor tiles) Kimya Hazırlık Grubunca hazırlanan standard, çok katlı (lâmine) yer döşemeleri ile yüzeylerine baskı ile renk veya şekil verilmiş döşemeleri kapsamaktadır.

22 — Ayarlı demir maden direkleri (Mine steel preps) Maden Hazırlık Grubunca hazırlanan standarda göre bu direkler, «iç içe kayabilen ve sürtünme esasına dayanan bir kilit düzeniyle istenilen boyda tesbit edilebilen iki parçadan ibaret bir tahkimat elemanıdır». Hidrolik maden demir direkleri kapsam dışındadır.

23 — İlmelik yün halı iplikleri (Wollen and worsted pile yarns for carpet) Halı standardı için çok önemli olan bu standarda göre ilmekli ipliği, «halının tüylü yüzeyini meydana getirmek için kullanılan ipliklerdir». Standard, şrayhgarn yarı kamgarn yün ipliklerini kapsamakta olup karışık ve sun'ı iplikleri

kapsamamaktadır.

24 — İplik hatalarının tarifleri (Definitions of yarn defects) Pamuk iplikleri ile kamgarn ve şrayhgarn yün iplikleri ve bu endüstride kullanılan diğer elyaftan yapılmış iplikleri kapsayan bu standarda göre, hata, çeşitli sebeplerle husule gelen ve gözle görülüp değerlendirilebilen görünümler bozukluklarıdır.

25 — İplik düzgünsüzlüğü tayin metodları (Test methods for irregularity of yarn) Her çeşit elyaftan yapılmış ipliklerin düzgünsüzlük kontrol metodlarını kapsayan standarda göre, iplik düzgünsüzlüğü, iplik kalınlığında yer yer kısa aralıklarla görülen ve kısmen periyodik olan değişimlerdir.

26 — Havlular ve havlu kumaşlar (Terry towels and terry towelling) El ve makina dokusu el, yüz ve banyo havluları ile her türlü parça havluları ve havlu kumaşları kapsayan standard, Tekstil Hazırlık Grubunca hazırlanmıştır.

Tadil tasarımları kabul edilen standardlar ise, TS 563 Ark kaynağı elektrodları, TS 514 Düşey milli santrifüj derinkuyu su pompaları, TS 34 Turuncgiller, TS 42 Şeftali, TS 100 Elma, TS 101 Sofralık üzüm, TS 184 Armut ve TS 185 Çilek'dir.

Bitkisel Ürünler Prodüktivitesi

(Başarafa 8. Sayfada)

ları diye bir masraf çeşidi var mıdır?

2) Türk Standardları Enstitüsü bu masrafların hesaplanması konusunu üzerinde durmuş mudur?

C. 1) Standardizasyon, tüm masrafları azaltan bir disiplindir. Bir mal, üretimin bütün safhalarında elbette bir takım masraflar yapılarak hazırlanır. Bütün mesele, bu masrafların bir belirli düzen içinde yapılmasıdır. Böylelikle bunları azaltmak mümkündür.

O halde, standardizasyon masrafları kısar demek daha doğrudur. Meselâ seri imalat masrafları azaltır. Standardizasyon da seri imalatı mümkün kıldığına göre, böyle imâl edilecek ambalaj malzemeleri daha ucuza mal olacak demektir.

2) Masrafları hesaplama meselesi oldukça zor bir konudur. Biz başka bir hesap üzerindeyiz. Bu faaliyetler sadece Enstitü olarak değil, Milletlerarası Standardizasyon Teşkilâtı tarafından da yürütülmektedir. Konu: Standardizasyondan elde edilen faydaları ölçmektir. S. Rusya'nın müracaatı üzerine girişilen bu çabalar henüz sonuçlanmamıştır. İnşallah, ileride düzenlenecek bir seminerde, standardizasyonun faydalarını matematik olarak ele almak mümkün olacaktır.

uluslararası bir terimdir» gibi gerekçelerle terim de aynen alınmaktadır. Fransızcada «alunir» fiili «aya inmek», «aya iniş yapmak» için yaratılmış yenilerde. «Aya inmek için bir kelime türkçede yoktur» gerekçesiyle bunu aynen almanın bir anlamı olamaz. Geçenler de bir standardda geçen «absorplama» terimi «absorber» fiilinden guya türkçeleştirilerek alınmıştır. Böylece türkçe takımları da olsa bir terim yaratmak doğru olamaz. Bunun bir karşılığı vardır dilimizde. Türk Dil Kurumu'nun Derleme Sözlüğü bu yönden bir hazinedir. Halk, bir çok kavramlara karşılık bulmuş olup kullanmaktadır. Bu sözlük bunun en iyi kanıtıdır. Terimler konusunda Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu da eğilmiş bulunmaktadır. Bu kurumun öncülüğü ile terim konusunda bir hal çaresi bulunacağına inanıyoruz. TSE, terim konusunda bazı ileri adımlar atmıştır. Bugüne kadar. Standardlarda terim birliğini sağlamak üzere girişilen çabanın da olumlu sonuç vereceğini umuyoruz.

Standardizasyonun görünür faydalarını herkes kabul etmektedir. Buna kendi tecrübelerimizden de misaller vermek mümkündür. Meselâ fındıklarımız, standardize edilmenden önce Dünya pazarlarında bir kaç puan düşük fiyatla satılıyordu. Standardizasyon uygulamasından sonra ise durum lehimize olarak hayli gelişmeler göstermiştir. Bugün fındıklarımız, aynı pazarlarda rakiplerinden daha yüksek fiyatla satılmaktadır.

S. Ortak Pazar ile memleketimiz arasında standardizasyon yönünden ahengin sağlanabilmesi için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?

C. OECD ile Ortak Pazar standardizasyon bakımından hemen hemen müşterek çalışmaktadır. Biz OECD'deki standard çalışmalarını muntazaman takip etmekle, bu konuda üzerimize düşeni yapmaktayız.

Halen Ortak Pazar tarafından kabul edilen tarım standartlarını ve bizim bunlara uygun standartlarımızı bir liste halinde takdim ediyorum.

(Sünter burada listeyi okumaktadır.)

Soruların cevaplandırılmasından sonra söz alan MPM Genel Sekreteri Fuat Yücesoy, kısa bir konuşma yapmış ve seminerin en ilginç tebliğlerinden birini vermiş olmasından dolayı Faruk A. Sünter'e teşekkür etmiştir.

RABAK

ELEKTROLİTİK BAKIR VE MAMÜLLERİ A.Ş.

TESİSLERİNDE YAPILAN MAMÜLLER**BAKIR**

ÖRGÜLÜ TELLER	10 mm ² Kesitten itibaren
SOM TELLER	0.20 mm. kalınlıktan itibaren
LAMÂ VE ÇUBUKLAR	Muhtelif ebatta
BORULAR	6 mm. - 65 mm.

ALÜMİNYUM İLETKEN
ve
ÇELİK NÜVELİ ALÜMİNYUM İLETKEN

PİRİNÇ

ÇUBUKLAR	Yuvarlak - Altı köşe
BORULAR	6 mm. - 65 mm.
TELLER	Muhtelif çaplarda

ALÜMİNYUM LEVHA VE DİSK
(Her kalınlık ve çapta)

GÖZ TAŞI - BAKIR SÜLFAT

RABAK

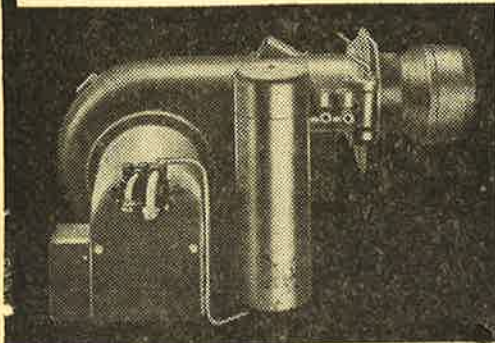
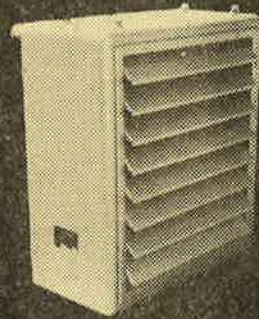
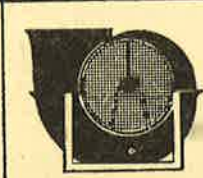
MEMLEKET İHTİYACI ARTTIKÇA TESİSLERİNİ GENİŞLETMEK
SURETİLE YURT HİZMETİNDE GÖREVİNİ YAPMAKTADIR.

Standard — 55

**ISITMA
KLİMA
SOĞUTMA
KONULARINDA**

ALARKO

**SANAYİ ve TİCARET A.Ş.
HİZMETİNİZDEDİR.**

*
ekonomik
yüksek ısı
zarif görünüş

*Ekonomik
*Sessiz

Kullanışlı
Zarif

Merkez ve Fabrika : Tıkveşli yolu, Topçular / Rami - İstanbul Tel. : 21 30 76 - 21 26 70
21 71 40 - 21 46 08
Distribütör : Fenni Malzeme Ticaret Limited Şirketi
Necatibey cad. No.84 Karaköy - İstanbul Tel. : 49 14 00
Ankara Şubesi : Anbaför yolu 4/1 Sıhhiye - Ankara Tel. : 12 19 57

Standard — 56

SUMMARY OF CONTENTS

ONE STEP FORWARD EVERYDAY

p. 3

Faruk A. SÜNER

The Turkish Standards Institution will soon celebrate the 15th year of its existence.

The TSE was born in 1953 as a unit within the Union of Chambers of Commerce, Industry and Commodity Exchanges of Turkey and was actually activated in 1954. In 1955 TSE became a member of the International Organization for Standardization (ISO) and the International Electrotechnical Commission (IEC) and has continued to make progress since then.

The Institution, with the object legalizing its position since the day it came into being, worked hard and gained its legal status by virtue of Statute No. 132 which was accepted by the General Assembly of the Turkish Republic in 1960. For this reason, the Institution's General Assembly held in May every year is also considered as a celebration of the Institution's anniversary.

On May 20 of this year, the General Assembly of the Turkish Standards Institution will hold its 14th meeting since it was initially set up and its 8th meeting since it became an official institution.

The General Assemblies of TSE are actually forums where the intellectuals of our country who are deeply attached to the cause of standardization, foregather to review what has been accomplished in the past year and to plan what has to be done during the next period.

This year, the General Assembly will hear about the positive results of work it had planned and left to the administrators to be accomplished last year, namely that more than one hundred new standards have been prepared, publications promoting standards and the Turkish Standards Institution have been continued, our country has been well represented at international meetings, the laboratories have been activated to a major degree in spite of countless difficulties, and papers, conferences and speeches have been delivered by TSE representatives at 24 different meetings, seminars and conferences.

Only this last activity is proof enough that TSE has tirelessly worked towards promoting standards and imprinting the idea of standardization at a rate of once every 15 days.

It is not far wrong to state that not a week passes, within and outside the country, that TSE is not a news item, and as a result of such concentrated activity the Turkish public is becoming increasingly aware of the TSE as a national institution.

Even so, we do not think that enough is being done in this respect. We hope to continue and increase the number of the seminars and lectures on the subject of standardization and TSE and also to participate in the work on standards of other institutions.

The Second Five Year Development Plan is evidence of the good work done in promoting standards. The Plan attaches great importance to standardization and stipulates new standards to be made in 28 different instances. The Turkish Standards Institution is proud of the appreciation displayed by this document which is aimed at regulating our economic development and towards the end of this period, laid emphasis on two important matters.

The first of these was inviting the Turkish Women's Alumni Association to set up consumer societies and the second was requesting the concentration of efforts towards increasing productivity in the agricultural sector on the basis of standards.

It is our belief that standardization is one of the basic factors for economic development, even though standardization by itself is not enough to achieve such development. It is necessary that standardization be used as a tool to increase productivity as well as to increase the value of our products while, on the other hand, consumer societies encourage and control implementation of standards.

The Turkish Standards Institution thus attaches great importance to the speeding up of its work and also to encouraging education and to founding a variety of societies that are necessary for the proper implementation of standards.

TSE GENERAL ASSEMBLY TO MEET SOON p. 4

The 8th General Assembly of the Turkish Standards Institution will be held on 20 May 1968 in the auditorium of the Institution.

Preparations for the General Assembly are nearly completed and the activity report and the financial report have been prepared for distribution to the delegates 10 days before the date of the meeting of the General Assembly, as stipulated by the TSE Statutes.

The Agenda of the meeting has also been prepared.

The General Assembly of TSE is composed of representative and permanent (natural) members. Representatives are from the universities, scientific and research institutions. The public sector is represented by the ministries and other governmental institutions, while the private sector is represented by the Union of Chambers of Commerce, Industry and Commodity Exchanges of Turkey, banks, exporters' unions and certain other private institutions.

Permanent members are the administrators of standardization departments of the ministries, chairmen of the TSE Preparatory Groups and ex-presidents of TSE.

TSE Technical Council held its last meeting of the 1967—1968 period of activity in April. Together with the 26 new standards accepted at these meetings, the number of standards prepared this year reached 105.

The list of standards accepted during the April sessions of the Technical Council are given below :

- 1 — Safety devices with light-indicator for hydraulic brake system of automotive vehicles.
- 2 — White paint for road signs and lines.
- 3 — Ceramic and cast iron lavatory basins.
- 4 — Sewing and handicraft threads.
- 5 — Methods of chemical analysis of manganese ores : Determination of active oxygen (ISO/R 312)
- 6 — Determination of volatile fatty acid number of latex (ISO/R 506)
- 7 — Determination of the water absorption of paper or board -Cobb method (ISO/R 535)
- 8 — Determination of fusibility of fuel ash (ISO/R 540)
- 9 — Preferred modules and diametral pitches of cylindrical gears for general engineering (ISO/R 467)
- 10 — Basic rack of cylindrical gears for general engineering (ISO/R 53)
- 11 — Classification of brasses, leaded brasses, special brasses and high tensile brasses (ISO/R 426)
- 12 — Water heaters for city gas, natural gas and LPG.
- 13 — Cookers, ovens and hot plates operating on city gas, natural gas and LPG.
- 14 — Principles of construction and adjustment of hydrometers (ISO/R 38)
- 15 — Refractory products : Determination of pyrometric cone equivalent (ISO/R 528)
- 16 — Methods of sampling manganese ores :
1 — Ore loaded in freight wagons (ISO/R 309)
- 17 — Current transformers.
- 18 — General cables.
- 19 — Lightning arresters
- 20 — Insulating oils for switchgear and transformers.
- 21 — Polyvinyl Chloride (PVC) floor tiles.
- 22 — Mine steel props.
- 23 — Woolen and worsted pile yarns for carpet.
- 24 — Definitions of yarn defects.
- 25 — Test methods for irregularity of yarn
- 26 — Terry towels and terry towelling.

In addition to these, the following standards were accepted in their modified forms :

- 1 — Arc Welding electrodes
- 2 — Deep well centrifugal water pumps with vertical shaft
- 3 — Citrus fruits
- 4 — Peaches
- 5 — Apples
- 6 — Table grapes
- 7 — Pears
- 8 — Strawberries

CONSEQUENCES OF STANDARDIZATION ON THE PRODUCTIVITY OF AGRICULTURAL PRODUCE

p. 6-8

The TSE President Faruk A. Sünter presented a paper on the subject of «Consequences of Standardization on the Productivity of Agricultural Produce» in a seminar organized by the National Productivity Center on 18th April 1968.

Before going into the consequences of standardization on the productivity of agricultural produce, the speaker explains the meaning of standardization and states that «Standardization is a concept expressing uniformity in all of the characteristics of products. A standard is a document whereby characteristics, sizes, ratio and variety of foreign elements found within the products as well as the methods of measurement of these are laid down. These documents also contain methods of drying, preserving, storing, and transportation if the product so requires. Furthermore, information is given about sizes and types of packing. In short, a standard endeavours to cover all necessary characteristics that will ensure uniformity for a product in all the phases from the orchard or field to the market».

The speaker then summarizes the uses of standards and the development of the Turkish Standards Institution.

He then proceeds to divide the subject into three parts :

- 1 — Consequences of standardization on natural elements,
- 2 — Uses of standardization during picking and storing,
- 3 — The role of standardization in the marketing of products.

1 — Standardization ensures the evaluation, sale and maximum output, in short productivity of produce.

Agricultural produce is obtained from fields, orchards, vineyards or forests. The starting point at these places is either the seed or the seedling. In order to grow marketable products, it is essential to obtain varieties for which demand exists. When a specific variety and uniform seeds or seedlings to grow that variety are in question it becomes obvious that standardization is the initial factor to be taken into consideration. The manner of sowing or planting and the natural conditions to which attention must be paid brings forth the standards of method.

Furthermore, seeds passed through selectors are, purified, classified, and delivered to the farmer guaranteed in uniform packages of uniform weights. Seeds prepared in the above manner are a result of standardization with a good influence on the productivity of agricultural produce. Standardization of seeds yields two kinds of productivity : raising the quality and increasing output.

2. If the required care and attention are not paid to the manner of picking and storing of a product of high quality obtained as described above, that product may rapidly lose its value. For this reason, it is essential to follow the stipulations of standards in picking and storing products. A product should

keep the characteristics of the class it belongs to throughout the chain that runs from delivery at the farm to the delivery on the market.

Standardization is the ideal means of obtaining development through extensive output but the slightest negligence in the implementation of standards is sufficient to ruin the best efforts.

Standard packing materials are essential to preserve fresh fruit and vegetables.

The type and dimensions of packing materials as well as their being airtight or not are the results of extensive research and tests. Also, the building of the storage facilities, as well as their temperature and humidity are all aimed at being standard.

These standards may vary according to the product. But one thing is certain, standard storage methods favourably influence the qualitative productivity of the product.

Another standard which has a great effect on storing and transportation is that of pallets.

Standard pallets used in transporting, stocking, loading and unloading reduce the cost, decrease damage.

Refrigerated ships, railway cars, and trucks as well as containers which receive products on pallets are all novelties of the standardization world aimed at increasing the productivity of fresh fruit, vegetables, fish and meat.

3. The phase during which a standard is effective not only because of its stipulations, but because of its penalties, is marketing.

Standardization during marketing means the preparation and packing of the products that are in the stores according to market requirements.

Even if the standards covering the phases before marketing are incomplete, efforts should be made to clean, classify, grade, pack, store and transport products in compliance with standards during the marketing phase.

The speaker concludes by saying that standardization has favourable effects in regard to quality and quantity on the productivity of agricultural products and states:

«Besides their direct consequences, standards have indirect consequences in this respect. One of the main objects of standardization is to reduce the number of types and varieties. By reducing the packing materials and dimensions to one type, costs are reduced. Mass production of packing materials not only reduces the cost of packing, but also reduces general expenses through occupation of lesser space in packages, storage and means of transport and thus indirectly affect productivity.

Agricultural produce is certainly the commodity the productivity of which is influenced by standards. It is for this reason that all over the world, regional or world-wide standardization institutions and organizations lay more emphasis on the preparation of standards for agricultural products, and endeavour to have these standards accepted as regional or world-wide recommendations.

The greatest factor in the progress of developing countries is productivity and what will play the greatest role on productivity is standardization.»

TSE LABORATORY ACTIVITIES IN APRIL p. 10-11

This paper gives information on the laboratory activities in April and a summary of the results obtained from the laboratory tests and analyses.

INTERNATIONAL MANAGEMENT SEMINAR HELD AT TSE

p. 12

The first in the series on «International Management» jointly arranged by the Turkish Management Association and Yücel Culture Society was held at TSE on 4-5 April 1968.

Twelve American businessmen and educators representing the Center for International Management Studies - New York participated in the Seminar. The group, headed by Robert H. Crossman, first visited ISO President Faruk A. Sünter.

On the first day of the seminar the subject taken up was «Financing». On the second day «Productivity» problems were discussed. In the afternoon «International marketing» was taken up and STANDARD's Editor Taner Berkün talked on the «Importance of Standardization in International Marketing».

The seminar was repeated in the Aegean Chamber of Industry and later in Istanbul.

STANDARDS AND TERMS

p. 13

The language of and terms used in standards needs to be tied to certain rules. Therefore, TSE had set up a Committee of Terms. But because the Committee was unable to work as required it was later abolished. Recently the Legislation Preparatory Group of TSE prepared and submitted to the Board of Governors a plan concerning terms.

What is a term?

According to the Turkish Dictionary, a term is «a word used to express a definite conception». This word may or may not be used in the Common language.

Its most definite characteristic is that it may be used to express a specific conception by those who belong to a specific branch of science. In other words, a term has a definite meaning and should be used only to denote that meaning. Terms of one branch of science may be quite different from those of another branch of science. On the other hand, terms denoting more general concepts may be used and understood by everybody.

Terms used in standards are those that pertain to the branch of science to which the standards are related. This means that standards are not a science with their own terms, but make use of the terms of the subject for which they are prepared.

However, discussions in the TSE Technical Council point to the existence of terms, the meaning of which are not quite clear cut. The reason for this is that a concept used in more than one branch of science is expressed by a different word in each branch, or those constituting a specific scientific group use different words for the same concept.

A further difficulty is that many terms are taken from foreign languages and everyone prefers to use the foreign word of the language he knows. In addition to using foreign words, Turkish words which sound like the foreign words from which they are derived are coined. This leads to a lot of confusion and it is this confusion that renders clarification necessary. TSE endeavours to clarify these terms but

spectific branches of science where they are used.

The progress of technology gives rise to new concepts. When adopting these concepts proper terms should be found for them, although it is the general practice to adopt the term that best expresses the concept, spoken and written as a Turkish word.

Besides TSE, the Scientific and Technical Research Council of Turkey is working on this question of terms, and is trying to find a solution.

STANDARDS FOR COLD ROLLED BRASS AND COPPER PLATES AND STRIPS p. 14-15

Information is given about the standards for Cold Rolled Brass and Copper Plates and Strips prepared by the Turkish Standards Institution.

STANDARDS FOR ASBESTOS CEMENT SEWAGE AND RAIN WATER PIPES AND FITTINGS p. 16-17

Demand for asbestos pipes in Turkey has increased 44,7 percent since 1962 and reached 40.500 tons in 1967. It is expected to reach 62.000 by 1972, the end of the Second Five Year Plan period.

In this article, information is given about the standards prepared by TSE on asbestos pipes.

THE IMPORTANCE OF ARCHIVES OF INTERNATIONAL STANDARDS p. 21

Among the chief functions of national standardization institutions we find the setting up and developing of an information centre for standards. In newly developing countries national standardization institutions being set up take as models the national institutions of developed countries in this respect.

The ISO and the IEC, according to a mutual agreement, exchange all their publications free of charge. Thus the members of these organizations receive the recommendations, which are in fact treated as world standards for their archives. The national institutions follow a similar system and exchange their own publications freely among themselves and complete their archives in this way.

ISO, on the other hand, accepts applicants from developing countries first as correspondent members and as full members only after they achieve a certain level in development. These correspondent members, the number of which is seven at the moment, benefit from the exchange of publications.

Statute No. 132 by virtue of which the Turkish Standards Institution was founded, states in article 2 that the Turkish Standards Institution will :

«carry out all kinds of technical studies and research, keep abreast of the results of similar activities in foreign countries, establish relations and faster cooperation with international standardization organizations»,

«cooperate with universities and other academic as well as technical institutions, prepare publications on the subject of standards, set up archives of national and international standards and place them at the disposal of all concerned.»

From this, it can be understood that setting up an information center is a statutory duty of the Turkish Standards Institution.

TSE, even while it was a small unit occupying a single room at the Union of Chambers of Commerce, Industry and Commodity Exchanges of Turkey had sought ways of making the best use of exchange

of publications and had laid the foundations of its present archives. Later, these archives were developed as a statutory duty and have become the richest source of information on standards in Turkey.

These archives are being used for a variety of purposes.

1. Whenever a standard is being prepared, the archives are consulted to see what has already been prepared on that subject. Repetitive work and loss of time are thus eliminated.

2. Even though great progress has recently been recorded in standardization work, time is still needed to cover the country's requirements in standards. At this juncture, foreign standards fill the gap to a certain extent.

However, conditions prevailing in our country should always be kept in mind when making use of the standards of other countries.

3. In order to check whether the products we export suit the standards of foreign countries and also to check whether the standards of the products we import meet our requirements, it is necessary to have the standards of other countries to hand.

4. A collection of foreign standards is always a reliable source for scientific research.

Further information about the archives of standards at the Turkish Standards Institution will be furnished in our next issue.

CEN AND CENEL MEET IN ROME p. 23

Le Comité Européen de Coordination des Normes «CEN» and Comité des Normes Electrotechniques «CENEL» held meetings on 19 and 20, April 1968 at the Research Institute, Rome.

The following gentlemen took part in these meetings where the hosts were Dr. Ing. A. Zamboni, Director of the Italian Standards Institute and Ing. G. Palandri, President of the Italian Electrotechnical Commission : V. Clermont and H. Durand (France), N. Ludwig and Dr. Orth (Germany), J.M. Madsen and F. F. van Rhijn (Holland), Melicchia (Italy), F. Carreira (Portugal), O. Sturén (Sweden), W. Kuert (Switzerland), H.R.R. Binney, S.E. Goodall and P. Bingley (United Kingdom), Friz (ECE) and Melchior (EFTA).

Mr. Sturén, Director of the Swedish Standards Institute chaired the CEN meeting. Likewise, Mr. Goodall, chairman of the BSI presided the CENEL meeting.

During the 2-day session a lot of work was accomplished in programming and harmonization of national standards in the area of the Common Market and EFTA.

Mr. VAN RHIJN VISITS ISO PRESIDENT p. 23

Mr. F. F. van Rhijn, member of the board of the NNI (newly elected to ISO Council as of 1968) and a well-known personality in the field of international standardization, arrived in Ankara on April 24, 1968 to visit Mr. Faruk A. Sünter, president of ISO and discussed with him various problems during his stay in Ankara.

Mr. van Rhijn attended also the last Technical Council for the month of April, where he met Turkish engineers and experts and expressed his satisfaction with the work and the resolutions of TSE's Council.

On April 27, 1968 Mr. van Rhijn left Ankara airport directly for Amsterdam.